

บทที่ 5

สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ในการศึกษาครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหาในการบริหารงานส่งเสริมการปลูกผักสวนครัวเชิงพาณิชย์ ตามแนวทางเกษตรอินทรีย์ ของสำนักงานเกษตรอำเภอ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และเพื่อหาแนวทางในการพัฒนาการบริหารงานส่งเสริมการปลูกผักสวนครัวเชิงพาณิชย์ตามแนวทางเกษตรอินทรีย์ ของสำนักงานเกษตรอำเภอในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยใช้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นข้าราชการระดับหัวหน้าส่วนราชการ คือ เกษตรอำเภอ สังกัดสำนักงานเกษตรอำเภอ ทั้ง 19 จังหวัด ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 175 คน สามารถรวบรวมแบบสอบถามกลับคืน และมีความสมบูรณ์ จำนวน 148 ชุด คิดเป็นร้อยละ 84.57 ระเบียบวิธีวิจัยที่ใช้เป็นแบบผสมระหว่างวิธีการเชิงปริมาณ โดยใช้แบบสอบถามประเภทประมาณค่า สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ คือ ค่าความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (\bar{x}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยแบ่งช่วงค่าคะแนนเฉลี่ย (Class Interval) และวิธีการเชิงคุณภาพ โดยใช้แบบสัมภาษณ์อย่างมีโครงสร้าง (Formal interview) เป็นเครื่องมือ ซึ่งประเด็นที่ค้นพบจากการวิเคราะห์ข้อมูลจากภาคสนามที่ได้จากเครื่องมือทั้งสองประเภท สามารถสรุป อภิปรายผล และนำมาสู่ข้อเสนอแนะได้ตามลำดับ ดังนี้

1. สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ปัญหาการบริหารงานส่งเสริมการปลูกผักสวนครัวเชิงพาณิชย์ ตามแนวทางเกษตรอินทรีย์ ของสำนักงานเกษตรอำเภอในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และแนวทางในการพัฒนาการบริหารงานส่งเสริมการปลูกผักสวนครัวเชิงพาณิชย์ตามแนวทางเกษตรอินทรีย์ ของสำนักงานเกษตรอำเภอในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1.1) ปัญหาการวางแผนงานส่งเสริมการปลูกผักสวนครัวเชิงพาณิชย์ตามแนวทางเกษตรอินทรีย์ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

- (1) ด้านการสนับสนุนงบประมาณ
- (2) ด้านการสนับสนุนบุคลากรที่มีความชำนาญในการจัดการข้อมูลสารสนเทศ
- (3) ด้านการมีส่วนร่วมกับหน่วยงานท้องถิ่น
- (4) ด้านความเพียงพอของฝ่ายต่างๆ
- (5) นโยบายส่งเสริมเกษตรอินทรีย์

- (6) ด้านความสอดคล้องกับนโยบายการส่งเสริมเกษตรอินทรีย์
- (7) ด้านการมีส่วนร่วมกับองค์กรเกษตรกร
- (8) ด้านการสนับสนุนบุคลากรที่มีความสามารถในการวางแผน
- (9) ด้านแหล่งค้นคว้าความรู้

1.2) ปัญหาการดำเนินงานส่งเสริมการปลูกผักสวนครัวเชิงพาณิชย์ตามแนวทางเกษตรอินทรีย์ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

- (1) ด้านความเพียงพอของงบประมาณ
- (2) ด้านการเปลี่ยนแปลงแนวทางการจากเกษตรกรรมเคมีเป็นเกษตรกรรมอินทรีย์
- (3) ด้านการติดตามผลการปฏิบัติงานเกี่ยวกับรายได้ของเกษตรกร
- (4) ด้านการติดตามผลการปฏิบัติงานเกี่ยวกับผลผลิตต่อไร่
- (5) ด้านการประสานงานกับราชการส่วนกลาง
- (6) ด้านความชัดเจนของการถ่ายทอดนโยบายการส่งเสริมเกษตรกรรมอินทรีย์
- (7) ด้านการปรับเปลี่ยนบุคลากร
- (8) ด้านการประสานงานกับส่วนราชการท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง
- (9) ด้านการติดตามผลการปฏิบัติงานเกี่ยวกับปริมาณพื้นที่การผลิต
- (10) ด้านความชัดเจนของการถ่ายทอดแผนงานส่งเสริมการเกษตร
- (11) ด้านการประสานงานกับองค์กรเกษตรกรในท้องถิ่น
- (12) ด้านบุคลากรที่มีความสามารถในการนำแผนงานส่งเสริมการเกษตรไปปฏิบัติ

1.3) ปัญหาการประเมินผลงานส่งเสริมการปลูกผักสวนครัวเชิงพาณิชย์ตามแนวทางเกษตรอินทรีย์ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

- (1) ด้านการประเมินผลความคิดเห็นขององค์กรเกษตรกร
- (2) ด้านความสม่ำเสมอในการประเมินผล
- (3) ด้านข้อมูลสารสนเทศที่จำเป็นต่อการประเมินผล
- (4) ด้านการนำผลการประเมินไปใช้ประโยชน์
- (5) ด้านบุคลากรที่มีความรู้เกี่ยวกับการประเมินผล

1.4) แนวทางพัฒนาการวางแผนงานส่งเสริมการปลูกผักสวนครัวเชิงพาณิชย์ตามแนวทางเกษตรอินทรีย์ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

- (1) การเป็นแหล่งความรู้
- (2) การกำหนดวัตถุประสงค์
- (3) การกำหนดกลยุทธ์

- (4) การกำหนดเป้าหมาย
- (5) การกำหนดแผนปฏิบัติงาน
- (6) การวางแผนงานส่งเสริมการเกษตรร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
- (7) การจัดหาบุคลากรที่มีความชำนาญในการวางแผน
- (8) การประเมินผลการปฏิบัติการในระยะก่อนเริ่มดำเนินงานตามแผนงาน
- (9) การจัดหาบุคลากรที่มีความชำนาญในการจัดการข้อมูลสารสนเทศ
- (10) การมีส่วนร่วม (ฝ่าย) เพื่อทำหน้าที่ในการวางแผนงาน
- (11) การจัดหางบประมาณอย่างพอเพียง
- (12) การมีหน่วยงานสำหรับแก้ไขปัญหาเฉพาะด้าน คือ ด้านแหล่งน้ำ
- (13) การมีหน่วยงานสำหรับแก้ไขปัญหาเฉพาะด้าน คือ ด้านแหล่งเงิน

1.5) แนวทางพัฒนาการดำเนินงานส่งเสริมการปลูกผักสวนครัวเชิงพาณิชย์ตามแนวทางเกษตรอินทรีย์ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

- (1) การประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
- (2) การแบ่งหน้าที่อย่างเหมาะสม
- (3) การกำหนดวิธีการติดตามการปฏิบัติงาน
- (4) การรายงานผลการดำเนินงาน
- (5) การจัดสรรงบประมาณอย่างพอเพียง

1.6) แนวทางพัฒนาการประเมินผลงานส่งเสริมการปลูกผักสวนครัวเชิงพาณิชย์ตามแนวทางเกษตรอินทรีย์ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

- (1) การจัดหาบุคลากรที่มีความรู้เกี่ยวกับการประเมินผล
- (2) การกำหนดวัตถุประสงค์การประเมินผล
- (3) การกำหนดตัวชี้วัดด้านปริมาณพื้นที่
- (4) การกำหนดตัวชี้วัดด้านผลผลิตต่อไร่
- (5) การกำหนดตัวชี้วัดด้านรายได้เกษตรกร
- (6) การกำหนดข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับงานส่งเสริมการเกษตร
- (7) การกำหนดวิธีการในการเก็บรวบรวมข้อมูล
- (8) การกำหนดเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล
- (9) การประเมินผลความคิดเห็นของเกษตรกรเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงวิธีการปลูก

ผักสวนครัวจากเกษตรกรรมเคมี มาเป็น เกษตรกรรมอินทรีย์

- (10) การจัดทำรายงานการประเมินผลต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

(11) การเผยแพร่ผลการประเมินต่อผู้ที่เกี่ยวข้อง

เมื่อพิจารณารายละเอียดในประเด็นต่างๆ พบว่า

1) ปัญหาการวางแผนงานส่งเสริมการปลูกผักสวนครัวเชิงพาณิชย์ตามแนวทางเกษตรอินทรีย์

โดยภาพรวมแล้ว กลุ่มตัวอย่างให้ความเห็นว่า ในการวางแผนงานส่งเสริมการปลูกผักสวนครัวเชิงพาณิชย์ ตามแนวทางเกษตรอินทรีย์ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ นั้น สำนักงานเกษตรอำเภอมีปัญหาอยู่ในระดับน้อย ($\bar{x} = 2.74$) เหตุผลเนื่องมาจาก สำนักงานเกษตรอำเภอมีเจ้าหน้าที่ที่มีความรู้ รับผิดชอบงานด้านสารสนเทศโดยตรง อีกทั้งได้รับการส่งเสริมพัฒนาความรู้อย่างสม่ำเสมอ มีเจ้าหน้าที่ดูแลรับผิดชอบพื้นที่ครบทุกตำบล จึงช่วยให้การวางแผนเป็นไปอย่างสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมและบริบทของท้องถิ่น ดังประเด็นย่อยต่อไปนี้

(1) ในการวางแผนงานส่งเสริมการปลูกผักสวนครัวเชิงพาณิชย์ ตามแนวทางเกษตรอินทรีย์ สำนักงานเกษตรอำเภอ มีปัญหาด้านการสนับสนุนงบประมาณ อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.75$) เพราะส่วนกลางจัดสรรงบประมาณให้อำเภอไม่เพียงพอ

(2) ในการวางแผนงานส่งเสริมการปลูกผักสวนครัวเชิงพาณิชย์ ตามแนวทางเกษตรอินทรีย์ สำนักงานเกษตรอำเภอ มีปัญหา ด้านการสนับสนุนบุคลากรที่มีความชำนาญในการจัดการข้อมูลสารสนเทศ อยู่ในระดับน้อย ($\bar{x} = 2.98$) เพราะสำนักงานเกษตรอำเภอ มีบุคลากรประจำเพื่อปฏิบัติงานด้านสารสนเทศ

(3) ในการวางแผนงานส่งเสริมการปลูกผักสวนครัวเชิงพาณิชย์ ตามแนวทางเกษตรอินทรีย์ สำนักงานเกษตรอำเภอ มีปัญหาด้านการมีส่วนร่วมกับหน่วยงานท้องถิ่น อยู่ในระดับน้อย ($\bar{x} = 2.84$) เพราะส่วนราชการในท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องต่างอยู่ในพื้นที่เดียวกัน การเดินทางสะดวก รวดเร็ว มีความใกล้ชิดกัน จึงนำไปสู่การมีส่วนร่วมระหว่างหน่วยงาน

(4) ในการวางแผนงานส่งเสริมการปลูกผักสวนครัวเชิงพาณิชย์ ตามแนวทางเกษตรอินทรีย์ สำนักงานเกษตรอำเภอ มีปัญหาด้านความเพียงพอของฝ่ายต่างๆ อยู่ในระดับน้อย ($\bar{x} = 2.84$) เพราะถึงแม้สำนักงานเกษตรอำเภอจะไม่มีการจัดแบ่งส่วนงานด้านนโยบายและแผนอย่างชัดเจน และเป็นรูปธรรม แต่บุคลากรของสำนักงานเกษตรอำเภอสามารถปฏิบัติงานด้านการวางแผนได้

(5) นโยบายส่งเสริมเกษตรอินทรีย์ เป็นปัญหาต่อการวางแผนงานส่งเสริมการปลูกผักสวนครัวเชิงพาณิชย์ ตามแนวทางเกษตรอินทรีย์ของสำนักงานเกษตรอำเภอ อยู่ในระดับน้อย

($\bar{x} = 2.51$) เพราะว่าเป็นนโยบายส่งเสริมเกษตรอินทรีย์เป็นนโยบายระดับประเทศ ทำให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องกำหนดแผนรองรับและอย่างสอดคล้อง

(6) ในการวางแผนปฏิบัติงานส่งเสริมการปลูกผักสวนครัวเชิงพาณิชย์ ตามแนวทางเกษตรอินทรีย์ สำนักงานเกษตรอำเภอ มีปัญหาด้านความสอดคล้องกับนโยบายการส่งเสริมเกษตรอินทรีย์ อยู่ในระดับน้อยที่สุด ($\bar{x} = 2.48$) เพราะว่าเป็นนโยบายระดับประเทศ หน่วยงานจึงกำหนดแผนปฏิบัติงานส่งเสริมการปลูกผักสวนครัวเชิงพาณิชย์ ตามแนวทางเกษตรอินทรีย์ ให้มีความสอดคล้อง และสามารถปฏิบัติได้ในพื้นที่ที่สำนักงานเกษตรอำเภอรับผิดชอบ

(7) ในการวางแผนงานส่งเสริมการปลูกผักสวนครัวเชิงพาณิชย์ ตามแนวทางเกษตรอินทรีย์ สำนักงานเกษตรอำเภอ มีปัญหาด้านการมีส่วนร่วมขององค์กรเกษตรกรอยู่ในระดับน้อยที่สุด ($\bar{x} = 2.47$) เพราะว่างค์กรเกษตรกรอยู่ในพื้นที่เดียวกัน มีการพบปะกันอย่างสม่ำเสมอทั้งเป็นทางการและไม่เป็นทางการ

(8) ในการวางแผนงานส่งเสริมการปลูกผักสวนครัวเชิงพาณิชย์ ตามแนวทางเกษตรอินทรีย์ สำนักงานเกษตรอำเภอ มีปัญหา ด้านการสนับสนุนบุคลากรที่มีความสามารถในการวางแผนงานส่งเสริมการปลูกผักสวนครัวตามแนวทางเกษตรอินทรีย์ที่สอดคล้องกับท้องถิ่น อยู่ในระดับน้อย ($\bar{x} = 2.46$) เพราะว่า บุคลากรของหน่วยงานเป็นผู้ที่ทำงานในท้องถิ่นเป็นระยะเวลานาน ทำให้มีความรู้เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมท้องถิ่น ตลอดจน รับทราบปัญหา และความต้องการของเกษตรกรในท้องถิ่นเป็นอย่างดี

(9) ในการวางแผนงานส่งเสริมการปลูกผักสวนครัวเชิงพาณิชย์ ตามแนวทางเกษตรอินทรีย์ สำนักงานเกษตรอำเภอ มีปัญหา ด้านแหล่งค้นคว้าความรู้ด้านเทคโนโลยีการปลูกผักสวนครัวตามแนวทางเกษตรอินทรีย์ อยู่ในระดับน้อยที่สุด ($\bar{x} = 2.29$) เพราะว่าเป็นแหล่งค้นคว้าความรู้เกี่ยวกับการปลูกผักสวนครัวเชิงพาณิชย์ ตามแนวทางเกษตรอินทรีย์

2) ปัญหาการดำเนินงานส่งเสริมการปลูกผักสวนครัวเชิงพาณิชย์ ตามแนวทางเกษตรอินทรีย์

โดยภาพรวมแล้ว กลุ่มตัวอย่างให้ความเห็นว่า ในการดำเนินงานส่งเสริมการปลูกผักสวนครัวเชิงพาณิชย์ ตามแนวทางเกษตรอินทรีย์ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ นั้นสำนักงานเกษตรอำเภอมีปัญหาอยู่ในระดับน้อย ($\bar{x} = 2.89$) เหตุผลเนื่องจาก สำนักงานเกษตรอำเภอมีการติดตามผลการปฏิบัติงาน โดยการสอบถาม สังเกต และจัดเก็บข้อมูลเกี่ยวกับการทำเกษตรของเกษตรกรในพื้นที่รับผิดชอบอย่างสม่ำเสมอ และสำนักงานเกษตรอำเภอมีบุคลากรที่มีความรู้ ความชำนาญ และประสบการณ์ ในการดูแลรับผิดชอบพื้นที่ (ตำบล) จึงก่อให้เกิดการประสานงานกับหน่วยงาน

ราชการในท้องถิ่น และองค์กรเกษตรกรได้เป็นอย่างดี สามารถสรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลในแต่ละส่วนได้ดังต่อไปนี้

(1) ความเพียงพอของงบประมาณ ในการนำแผนงานส่งเสริมการปลูกผักสวนครัวเชิงพาณิชย์ ตามแนวทางเกษตรอินทรีย์ไปปฏิบัติในภาคสนาม สำนักงานเกษตรอำเภอมีปัญหาอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.71$) เพราะว่า สำนักงานเกษตรอำเภอได้รับการจัดสรรงบประมาณไม่เพียงพอและล่าช้า ทำให้การดำเนินงานไม่ต่อเนื่องและไม่ทันตามฤดูกาล

(2) การติดตามผลการปฏิบัติงาน ตามแผนงานส่งเสริมการปลูกผักสวนครัวเชิงพาณิชย์ ตามแนวทางเกษตรอินทรีย์ของเกษตรกร ด้านการเปลี่ยนแปลงแนวทางการทำเกษตรจากเกษตรเคมี มาเป็น เกษตรอินทรีย์ สำนักงานเกษตรอำเภอ มีปัญหาอยู่ในระดับน้อย ($\bar{x} = 3.16$) เพราะว่า สำนักงานเกษตรอำเภอมีเจ้าหน้าที่ดูแลรับผิดชอบครบทุกตำบล ทำให้สามารถติดตามสอบถาม สังเกต และจัดเก็บข้อมูลได้

(3) การติดตามผลการปฏิบัติงาน ตามแผนงานส่งเสริมการปลูกผักสวนครัวเชิงพาณิชย์ ตามแนวทางเกษตรอินทรีย์ ด้านรายได้ของเกษตรกร สำนักงานเกษตรอำเภอมีปัญหาอยู่ในระดับน้อย ($\bar{x} = 2.99$) เพราะว่า สำนักงานเกษตรอำเภอ มีเจ้าหน้าที่ดูแลรับผิดชอบครบทุกตำบล ทำให้สามารถสอบถาม และจัดเก็บข้อมูลได้จากเกษตรกรโดยตรง

(4) การติดตามผลการปฏิบัติงาน ตามแผนงานส่งเสริมการปลูกผักสวนครัวเชิงพาณิชย์ ตามแนวทางเกษตรอินทรีย์ ด้านปริมาณผลผลิตต่อไร่ สำนักงานเกษตรอำเภอมีปัญหาอยู่ในระดับน้อย ($\bar{x} = 2.92$) เพราะว่า สำนักงานเกษตรอำเภอ มีการแนะนำให้เกษตรกรจัดทำข้อมูลผลผลิตต่อไร่อย่างสม่ำเสมอ

(5) การประสานงานกับราชการส่วนกลาง (กรมส่งเสริมการเกษตร) ในการดำเนินงานส่งเสริมการปลูกผักสวนครัวเชิงพาณิชย์ ตามแนวทางเกษตรอินทรีย์ สำนักงานเกษตรอำเภอมีปัญหาอยู่ในระดับน้อย ($\bar{x} = 2.88$) เพราะว่า นโยบายเน้นการประสานงานระหว่างหน่วยงานท้องถิ่นมากกว่า

(6) ความชัดเจนของการถ่ายทอดนโยบาย การส่งเสริมการปลูกผักสวนครัวเชิงพาณิชย์ ตามแนวทางเกษตรอินทรีย์ สำนักงานเกษตรอำเภอมีปัญหาอยู่ในระดับน้อย ($\bar{x} = 2.85$) เพราะว่า หน่วยงานต้นสังกัดได้จัดอบรม เพื่อสร้างความเข้าใจในนโยบายงานส่งเสริมการเกษตร รวมทั้งการปลูกผักสวนครัวเชิงพาณิชย์ ตามแนวทางเกษตรอินทรีย์

(7) การปรับเปลี่ยนบุคลากร (บ่อยครั้ง) เป็นปัญหาต่อการปฏิบัติงาน ตามแผนงานส่งเสริมการปลูกผักสวนครัวตามแนวทางเกษตรอินทรีย์ สำนักงานเกษตรอำเภอมีปัญหาอยู่ในระดับน้อย ($\bar{x} = 2.82$) เพราะว่า สำนักงานเกษตรอำเภอ มีการปรับเปลี่ยนบุคลากรน้อยมาก

(8) การประสานงานกับส่วนราชการท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง ในการส่งเสริมการปลูกผักสวนครัวเชิงพาณิชย์ ตามแนวทางเกษตรอินทรีย์ สำนักงานเกษตรอำเภอ มีปัญหาอยู่ในระดับน้อย ($\bar{x} = 2.81$) เพราะว่า ส่วนราชการท้องถิ่นอยู่ในพื้นที่เดียวกัน ทำให้สามารถติดต่อประสานงานกัน สะดวก และรวดเร็ว

(9) การติดตามผลการปฏิบัติงาน ตามแผนงานส่งเสริมการปลูกผักสวนครัวเชิงพาณิชย์ ตามแนวทางเกษตรอินทรีย์ ด้านปริมาณพื้นที่การผลิต สำนักงานเกษตรอำเภอมีปัญหาอยู่ในระดับน้อย ($\bar{x} = 2.76$) เพราะว่า สำนักงานเกษตรอำเภอมีเจ้าหน้าที่ดูแลรับผิดชอบครบทุกตำบล ทำให้สามารถทราบ และจัดเก็บข้อมูลการปลูกผักสวนครัวเชิงพาณิชย์ ตามแนวทางเกษตรอินทรีย์ ด้านปริมาณพื้นที่การผลิต เพื่อใช้ในการจัดทำรายงานประจำปี รายงานเดือน และรายสัปดาห์

(10) ความชัดเจนของการถ่ายทอดแผนงานส่งเสริมการปลูกผักสวนครัวเชิงพาณิชย์ ตามแนวทางเกษตรอินทรีย์ สำนักงานเกษตรอำเภอมีปัญหาอยู่ในระดับน้อย ($\bar{x} = 2.65$) เพราะว่า หน่วยงานต้นสังกัดได้จัดอบรมให้แก่ผู้ปฏิบัติ เพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับแผนงานส่งเสริมการเกษตร ทั้งการปลูกผักสวนครัวเชิงพาณิชย์ ตามแนวทางเกษตรอินทรีย์

(11) การประสานงานกับองค์กรเกษตรกรในท้องถิ่น เกี่ยวกับการส่งเสริมการปลูกผักสวนครัวเชิงพาณิชย์ ตามแนวทางเกษตรอินทรีย์ สำนักงานเกษตรอำเภอ มีปัญหาอยู่ในระดับน้อย ($\bar{x} = 2.59$) เพราะว่า อยู่ในพื้นที่เดียวกัน ทำให้การเดินทาง ติดต่อประสานงาน ได้สะดวก และรวดเร็ว

(12) ในการนำแผนงานส่งเสริมการปลูกผักสวนครัวเชิงพาณิชย์ ตามแนวทางเกษตรอินทรีย์ ไปปฏิบัติสำนักงานเกษตรอำเภอ มีปัญหาด้านบุคลากรที่มีความสามารถ อยู่ในระดับน้อย ($\bar{x} = 2.58$) เพราะว่าสำนักงานเกษตรอำเภอมีเจ้าหน้าที่ดูแลรับผิดชอบพื้นที่ครบทุกตำบล และปฏิบัติงานด้านการส่งเสริมการเกษตรมาเป็นเวลานาน จึงทำให้มีบุคลากรที่มีความรู้ ความชำนาญ และประสบการณ์สามารถที่จะดำเนินงานตามแผนงานส่งเสริมการปลูกผักสวนครัวเชิงพาณิชย์ ตามแนวทางเกษตรอินทรีย์ได้เป็นอย่างดี

3) ปัญหาการประเมินผลงานส่งเสริมการปลูกผักสวนครัวตามแนวทางเกษตรอินทรีย์

โดยภาพรวมแล้ว กลุ่มตัวอย่างให้ความเห็นว่า ระดับของปัญหาการประเมินผลงานส่งเสริมการปลูกผักสวนครัวเชิงพาณิชย์ ตามแนวทางเกษตรอินทรีย์ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ นั้นโดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย ($\bar{x} = 2.85$) เหตุผลเนื่องมาจาก องค์กรเกษตรกรให้ความสำคัญ และปรับเปลี่ยนรูปแบบการทำเกษตร มาเป็นเกษตรอินทรีย์เพิ่มมากขึ้น สำนักงานเกษตรอำเภอมีการนำผลการประเมินและผลงานของการทำเกษตรอินทรีย์ โดยเฉพาะการปลูกผักสวนครัวเชิงพาณิชย์ ตามแนวทางเกษตรอินทรีย์ ไปใช้ประโยชน์เพื่อการประชาสัมพันธ์ให้เกษตรกรทราบถึง

พียงัยของการทำเกษตรเคมี และประโยชน์ของการทำเกษตรอินทรีย์ สามารถสรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลในแต่ละส่วนได้ดังต่อไปนี้

(1) สำนักงานเกษตรอำเภอ มีปัญหาเกี่ยวกับการประเมินผลความคิดเห็นขององค์กรเกษตรกร ด้านการเปลี่ยนแปลงวิธีการทำเกษตร จากเกษตรเคมี มาเป็นเกษตรอินทรีย์ อยู่ในระดับน้อย ($\bar{x} = 3.02$) เพราะว่าองค์กรเกษตรกรในพื้นที่ให้ความร่วมมือในการแสดงความคิดเห็น และมีความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานของสำนักงานเกษตรอำเภอ

(2) สำนักงานเกษตรอำเภอ มีปัญหาเกี่ยวกับความสม่ำเสมอในการประเมินผลงานส่งเสริมการปลูกผักสวนครัวเชิงพาณิชย์ ตามแนวทางเกษตรอินทรีย์ อยู่ในระดับน้อย ($\bar{x} = 2.94$) เพราะว่าการสำนักงานเกษตรอำเภอมีข้อมูลเกี่ยวกับการปลูกผักสวนครัวเชิงพาณิชย์ ตามแนวทางเกษตรอินทรีย์ ซึ่งหน่วยงานสามารถประเมินผลงานส่งเสริมการปลูกผักสวนครัวเชิงพาณิชย์ ตามแนวทางเกษตรอินทรีย์ได้ ถึงแม้จะไม่ได้จัดทำอย่างเป็นรูปแบบที่ชัดเจนเป็นทางการก็ตาม

(3) สำนักงานเกษตรอำเภอ มีปัญหาเกี่ยวกับข้อมูลสารสนเทศที่จำเป็นต่อการประเมินผลงานส่งเสริมการปลูกผักสวนครัวเชิงพาณิชย์ ตามแนวทางเกษตรอินทรีย์ อยู่ในระดับน้อย ($\bar{x} = 2.87$) เพราะว่ามีเจ้าหน้าที่ดูแลรับผิดชอบงานด้านสารสนเทศ มีการรับรู้ข้อมูลข่าวสารจากการใช้เทคโนโลยีในการดำเนินงาน ตลอดจนการบันทึกข้อมูลผ่านระบบโปรแกรมสำเร็จรูปของกรมส่งเสริมการเกษตร

(4) สำนักงานเกษตรอำเภอ มีปัญหาเกี่ยวกับการนำผลการประเมินงานส่งเสริมการปลูกผักสวนครัวเชิงพาณิชย์ ตามแนวทางเกษตรอินทรีย์ ไปใช้ประโยชน์ อยู่ในระดับน้อย ($\bar{x} = 2.82$) เพราะว่ามีเจ้าหน้าที่แต่ละคนจะนำผลการประเมิน ตลอดจนผลงานที่เกิดขึ้นจากงานส่งเสริมการเกษตรอินทรีย์ออกเผยแพร่ และประชาสัมพันธ์ให้กับเกษตรกรและเครือข่ายในพื้นที่เป็นประจำทุกปี

(5) สำนักงานเกษตรอำเภอ มีปัญหาเกี่ยวกับบุคลากรที่มีความรู้ด้านการประเมินผลงานส่งเสริมการปลูกผักสวนครัวเชิงพาณิชย์ ตามแนวทางเกษตรอินทรีย์ อยู่ในระดับน้อย ($\bar{x} = 2.59$) เพราะว่ามีเจ้าหน้าที่มีความชำนาญ เนื่องจากประสบการณ์ในการปฏิบัติงานในภาคสนามเป็นเวลานานนับสิบปี จึงทำให้สามารถประเมินผลงานส่งเสริมการปลูกผักสวนครัวตามแนวทางเกษตรอินทรีย์ ได้เป็นอย่างดี

4) แนวทางพัฒนาการวางแผนงานส่งเสริมการปลูกผักสวนครัวเชิงพาณิชย์ ตามแนวทางเกษตรอินทรีย์ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

โดยภาพรวมแล้ว กลุ่มตัวอย่างให้ความเห็นว่า ระดับของแนวทางการวางแผนงานส่งเสริมการปลูกผักสวนครัวเชิงพาณิชย์ ตามแนวทางเกษตรอินทรีย์ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

นั้นโดยภาพรวมแล้วมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.63$) เหตุผลเนื่องมาจาก สำนักงานเกษตรอำเภอเป็นแหล่งความรู้เกี่ยวกับการปลูกผักสวนครัวตามแนวทางเกษตรอินทรีย์ สามารถกำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมาย และกลยุทธ์ในการวางแผนงานส่งเสริมการปลูกผักสวนครัวเชิงพาณิชย์ ตามแนวทางเกษตรอินทรีย์ ทั้งนี้เป็นการดำเนินงานร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในท้องถิ่น สามารถสรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลในแต่ละส่วนได้ดังต่อไปนี้

- (1) มีความเป็นไปได้ต่อการที่จะสามารถ มีแหล่งความรู้เกี่ยวกับการปลูกผักสวนครัวเชิงพาณิชย์ ตามแนวทางเกษตรอินทรีย์สำหรับเกษตรกร อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.16$) เพราะว่ามีสำนักงานเกษตรอำเภอเป็นแหล่งความรู้ และมีเจ้าหน้าที่คอยให้บริการแนะนำ ปกป้องแก่เกษตรกรตลอดเวลา
- (2) มีความเป็นไปได้ต่อการที่จะสามารถกำหนดวัตถุประสงค์ การส่งเสริมการปลูกผักสวนครัวเชิงพาณิชย์ ตามแนวทางเกษตรอินทรีย์ไว้อย่างชัดเจน อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.99$) เพราะว่าเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบโดยตรง จึงต้องมีการกำหนดวัตถุประสงค์ไว้อย่างชัดเจน เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างถูกต้อง และเป็นไปตามความต้องการของเกษตรกรกลุ่มเป้าหมาย
- (3) มีความเป็นไปได้ต่อการที่จะสามารถกำหนดกลยุทธ์ การส่งเสริมการปลูกผักสวนครัวเชิงพาณิชย์ ตามแนวทางเกษตรอินทรีย์ที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของท้องถิ่นไว้อย่างชัดเจน อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.93$) เพราะว่ามีกลยุทธ์ต้องกำหนดโดยหน่วยงาน (สำนักงานเกษตรอำเภอ) ที่ดำเนินงานส่งเสริมการปลูกผักสวนครัวตามแนวทางเกษตรอินทรีย์
- (4) มีความเป็นไปได้ต่อการที่จะสามารถกำหนดเป้าหมาย การส่งเสริมการปลูกผักสวนครัวเชิงพาณิชย์ ตามแนวทางเกษตรอินทรีย์ไว้อย่างชัดเจน อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.92$) เพราะว่าเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบโดยตรง จึงต้องมีการกำหนดเป้าหมายไว้อย่างชัดเจน
- (5) มีความเป็นไปได้ต่อการที่จะสามารถ กำหนดกำหนดแผนปฏิบัติงานส่งเสริมการปลูกผักสวนครัวเชิงพาณิชย์ ตามแนวทางเกษตรอินทรีย์ไว้อย่างชัดเจน อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.92$) เพราะว่าเป็นเพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายของกรมส่งเสริมการเกษตร และจังหวัด ตลอดจนเป็นการเชื่อมโยงรูปแบบงานวิชาการสู่การปฏิบัติจริง
- (6) มีความเป็นไปได้ต่อการที่จะสามารถ วางแผนงานส่งเสริมการปลูกผักสวนครัวเชิงพาณิชย์ ตามแนวทางเกษตรอินทรีย์ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.87$) เพราะว่าเป็นงานบูรณาการในพื้นที่ ทั้งในเชิงนโยบาย การปฏิบัติตามองค์ความรู้ และการจัดการความรู้
- (7) มีความเป็นไปได้ต่อการที่จะสามารถ จัดหาบุคลากรที่มีความชำนาญ ในการวางแผนงานส่งเสริมการปลูกผักสวนครัวเชิงพาณิชย์ ตามแนวทางเกษตรอินทรีย์ ที่สอดคล้องกับ

สภาพความเป็นจริงของท้องถิ่น อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.65$) เพราะว่า ปัจจุบันรัฐบาลไม่มีนโยบายเพิ่มบุคลากร ดังนั้นสำนักงานเกษตรอำเภอจึงต้องพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความชำนาญมากขึ้น

(8) มีความเป็นไปได้ต่อการที่จะสามารถประเมินผลแผนปฏิบัติการ ก่อนเริ่มดำเนินงานส่งเสริมการปลูกผักสวนครัวเชิงพาณิชย์ ตามแนวทางเกษตรอินทรีย์ อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.58$) เพราะว่า สำนักงานเกษตรอำเภอ ต้องการให้การดำเนินงานบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

(9) มีความเป็นไปได้ต่อการที่จะสามารถจัดหาบุคลากรที่มีความชำนาญ ในการจัดการข้อมูลสารสนเทศด้านการปลูกผักสวนครัวเชิงพาณิชย์ ตามแนวทางเกษตรอินทรีย์ อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.55$) เพราะว่า มีเจ้าหน้าที่ดูแลรับผิดชอบงานด้านข้อมูลสารสนเทศ และด้วยความก้าวหน้าของเทคโนโลยีในปัจจุบันทำให้สามารถค้นคว้าข้อมูลสารสนเทศได้อย่างสะดวกรวดเร็ว

(10) มีความเป็นไปได้ต่อการที่จะสามารถ มีส่วนงาน (ฝ่าย) เพื่อทำหน้าที่ในการวางแผนงานส่งเสริมการปลูกผักสวนครัวเชิงพาณิชย์ ตามแนวทางเกษตรอินทรีย์ โดยเฉพาะ อยู่ในระดับน้อย ($\bar{x} = 3.36$) เพราะว่า ในระดับอำเภอยังไม่มีการแบ่งส่วนงานที่ชัดเจน (เฉพาะทาง) แต่มีการแบ่งหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับงานด้านการวางแผน

(11) มีความเป็นไปได้ต่อการที่จะสามารถจัดหางบประมาณอย่างพอเพียง ในการวางแผนงานส่งเสริมการปลูกผักสวนครัวเชิงพาณิชย์ ตามแนวทางเกษตรอินทรีย์ อยู่ในระดับน้อย ($\bar{x} = 3.20$) เพราะว่า การจัดสรรงบประมาณขึ้นอยู่กับราชการส่วนกลาง และการขอรับการจัดสรรจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (องค์การบริหารส่วนตำบล) ซึ่งงบประมาณที่ได้รับไม่เพียงพอต่อการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง

(12) มีความเป็นไปได้ต่อการที่จะมีหน่วยงานสำหรับแก้ไขปัญหา เกี่ยวกับแหล่งน้ำ ในการปลูกผักสวนครัวเชิงพาณิชย์ ตามแนวทางเกษตรอินทรีย์ของเกษตรกร อยู่ในระดับน้อย ($\bar{x} = 3.14$) เพราะว่า มีหน่วยงานรับผิดชอบเกี่ยวกับแหล่งน้ำโดยตรง ได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบล สำนักงานชลประทาน และงานพัฒนาจังหวัด นอกจากนี้ เกษตรกรส่วนใหญ่จะมีบ่อน้ำตื้นเป็นของตนเอง

(13) มีความเป็นไปได้ต่อการที่จะสามารถมีหน่วยงานสำหรับแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับแหล่งเงินในการปลูกผักสวนครัวเชิงพาณิชย์ ตามแนวทางเกษตรอินทรีย์ของเกษตรกร อยู่ในระดับน้อย ($\bar{x} = 2.96$) เพราะว่า มีหน่วยงานรับผิดชอบด้านแหล่งเงิน ซึ่งสำนักงานเกษตรอำเภอสามารถแนะนำชี้ช่องทางให้แก่เกษตรกร ทั้งนี้จะมีความเป็นไปได้สูงหากเกษตรกรมีการรวมกลุ่มกัน ซึ่งธนาคารเกษตรและสหกรณ์ก็พร้อมจะให้การสนับสนุนอยู่แล้ว

5) แนวทางพัฒนาการดำเนินงานส่งเสริมการปลูกผักสวนครัวเชิงพาณิชย์ ตามแนวทางเกษตรอินทรีย์ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

โดยภาพรวมแล้ว กลุ่มตัวอย่างให้ความเห็นว่า ระดับของแนวทางการดำเนินงานส่งเสริมการปลูกผักสวนครัวเชิงพาณิชย์ ตามแนวทางเกษตรอินทรีย์ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือนั้น โดยภาพรวมแล้วมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.63$) เหตุผลเนื่องมาจาก สำนักงานเกษตรมีการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มีการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบไว้อย่างชัดเจน และจัดให้เจ้าหน้าที่รับผิดชอบดูแลพื้นที่ในระดับตำบลครบทุกตำบล สามารถสรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลในแต่ละส่วนได้ดังต่อไปนี้

(1) มีความเป็นไปได้ที่จะสามารถประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดการปฏิบัติงานส่งเสริมการปลูกผักสวนครัวเชิงพาณิชย์ ตามแนวทางเกษตรอินทรีย์ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.84$) เพราะว่า หน่วยงานในท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง อยู่ในพื้นที่เดียวกัน การเดินทางสะดวก รวดเร็ว มีความใกล้ชิดกัน

(2) มีความเป็นไปได้ที่จะสามารถ แบ่งหน้าที่ให้ทีมงานได้อย่างเหมาะสมต่อการดำเนินงาน ตามแผนปฏิบัติการส่งเสริมการปลูกผักสวนครัวเชิงพาณิชย์ ตามแนวทางเกษตรอินทรีย์ อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.83$) เพราะว่า มีการแบ่งบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบไว้อย่างชัดเจน (โดยออกเป็นคำสั่งปฏิบัติงาน) อีกทั้ง มีเจ้าหน้าที่ดูแลรับผิดชอบครบทุกตำบล และปฏิบัติงานส่งเสริมการเกษตรมาเป็นเวลานาน

(3) มีความเป็นไปได้ที่จะสามารถกำหนดวิธีการติดตามการปฏิบัติงาน ส่งเสริมการปลูกผักสวนครัวเชิงพาณิชย์ ตามแนวทางเกษตรอินทรีย์ของทีมงานได้อย่างเหมาะสม อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.81$) เพราะว่า มีวิธีการติดตามการปฏิบัติงานระบุไว้ในแผนปฏิบัติงานอย่างชัดเจน มีการประชุมเพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับแผนปฏิบัติงาน และแบ่งบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบ

(4) มีความเป็นไปได้ที่จะสามารถ รายงานผลการดำเนินงานส่งเสริมการปลูกผักสวนครัวเชิงพาณิชย์ ตามแนวทางเกษตรอินทรีย์ได้อย่างต่อเนื่อง อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.72$) เพราะว่า มีการกำหนดให้รายงานผลการปฏิบัติงานเป็นรายเดือนๆ ละ 1 ครั้ง เพื่อรายงานให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทราบผลการปฏิบัติงาน

(5) มีความเป็นไปได้ที่จะสามารถจัดสรรงบประมาณอย่างพอเพียง สำหรับการดำเนินงานส่งเสริมการปลูกผักสวนครัวเชิงพาณิชย์ ตามแนวทางเกษตรอินทรีย์ อยู่ในระดับน้อย ($\bar{x} = 2.94$) เพราะว่า สำนักงานเกษตรอำเภอได้รับการจัดสรรงบประมาณจากราชการส่วนกลาง และองค์การบริหารส่วนตำบลอย่างจำกัด

6) แนวทางพัฒนาการประเมินผลงานส่งเสริมการปลูกผักสวนครัวเชิงพาณิชย์ ตามแนวทางเกษตรอินทรีย์ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

โดยภาพรวมแล้ว กลุ่มตัวอย่างให้ความเห็นว่า ระดับของแนวทางการประเมินผลงานส่งเสริมการปลูกผักสวนครัวเชิงพาณิชย์ ตามแนวทางเกษตรอินทรีย์ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือนั้น โดยภาพรวมแล้วมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.70$) เหตุผลเนื่องมาจาก สำนักงานเกษตรอำเภอมีบุคลากรที่มีความสามารถในการประเมินผลงานส่งเสริมการปลูกผักสวนครัวตามแนวทางเกษตรอินทรีย์ มีการกำหนดวัตถุประสงค์ของการประเมินไว้ในแผนปฏิบัติงานส่งเสริมการเกษตร (รวมถึงงานส่งเสริมการปลูกผักสวนครัวเชิงพาณิชย์ ตามแนวทางเกษตรอินทรีย์) มีเจ้าหน้าที่ดูแลรับผิดชอบครบทุกตำบล ซึ่งจะช่วยให้เจ้าหน้าที่สามารถทราบและเข้าถึงข้อมูลได้ดีกว่า สามารถสรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลในแต่ละส่วนได้ดังต่อไปนี้

(1) มีความเป็นไปได้ที่จะสามารถจัดหามูลค่าที่มีความรู้เกี่ยวกับการประเมินผลการส่งเสริมการปลูกผักสวนครัวเชิงพาณิชย์ ตามแนวทางเกษตรอินทรีย์ อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.71$) เพราะว่า สำนักงานเกษตรอำเภอ มีบุคลากรที่มีความรู้ด้านการประเมินผลการส่งเสริมการปลูกผักสวนครัว ตามแนวทางเกษตรอินทรีย์พร้อมอยู่แล้ว และหากได้รับการอบรมความรู้เพิ่มเติม จะยิ่งส่งผลดีต่อการประเมินผลการส่งเสริมการปลูกผักสวนครัวเชิงพาณิชย์ ตามแนวทางเกษตรอินทรีย์ ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

(2) มีความเป็นไปได้ที่จะสามารถกำหนดวัตถุประสงค์ ในการประเมินผลงานส่งเสริมการปลูกผักสวนครัวเชิงพาณิชย์ ตามแนวทางเกษตรอินทรีย์ ivo อย่างชัดเจน อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.86$) เพราะว่า ได้กำหนดวัตถุประสงค์การประเมินผลไว้ในแผนปฏิบัติงานงานส่งเสริมการปลูกผักสวนครัวตามแนวทางเกษตรอินทรีย์ โดยร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในท้องถิ่น

(3) มีความเป็นไปได้ที่จะสามารถกำหนดตัวชี้วัดด้านปริมาณพื้นที่ ในการปลูกผักสวนครัวเชิงพาณิชย์ ตามแนวทางเกษตรอินทรีย์ อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.68$) เพราะว่า ทุกโครงการที่สำนักงานเกษตรอำเภอดำเนินการมีการกำหนดตัวชี้วัด ดังนั้นตัวชี้วัดด้านปริมาณพื้นที่ในการปลูกผักสวนครัวเชิงพาณิชย์ ตามแนวทางเกษตรอินทรีย์ก็เช่นเดียวกันกับโครงการอื่นๆ

(4) มีความเป็นไปได้ที่จะสามารถ กำหนดตัวชี้วัดของงานส่งเสริมการปลูกผักสวนครัวเชิงพาณิชย์ ตามแนวทางเกษตรอินทรีย์ ด้านผลผลิตต่อไร่ อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.57$) เพราะว่า ทุกโครงการที่สำนักงานเกษตรอำเภอดำเนินการมีการกำหนดตัวชี้วัด ดังนั้นตัวชี้วัดด้านผลผลิตต่อไร่ของการปลูกผักสวนครัวตามแนวทางเกษตรอินทรีย์ก็เช่นเดียวกันกับโครงการอื่นๆ

(5) มีความเป็นไปได้ที่จะสามารถกำหนดตัวชี้วัดด้านรายได้ของเกษตรกรที่ปลูกผักสวนครัวเชิงพาณิชย์ตามแนวทางเกษตรอินทรีย์ อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.53$) เพราะว่า ทุกโครงการ

ที่สำนักงานเกษตรอำเภอดำเนินการมีการกำหนดตัวชี้วัด ดังนั้นตัวชี้วัดด้านรายได้ของเกษตรกรที่ปลูกผักสวนครัวตามแนวทางเกษตรอินทรีย์ก็เช่นเดียวกับโครงการอื่นๆ

(6) มีความเป็นไปได้ที่จะสามารถกำหนดข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับการปลูกผักสวนครัวเชิงพาณิชย์ตามแนวทางเกษตรอินทรีย์ได้อย่างครบถ้วน เพื่อนำไปใช้ในการพัฒนางานส่งเสริมการปลูกผักสวนครัว ตามแนวทางเกษตรอินทรีย์ อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.65$) เพราะว่าการดำเนินทุกโครงการ/กิจกรรม ได้ถูกกำหนดไว้ในแผนพัฒนาการเกษตรอยู่แล้ว ดังนั้นการดำเนินงานโครงการปลูกผักสวนครัวตามแนวทางเกษตรอินทรีย์ก็กำหนดข้อมูลต่างๆ ไว้แล้วเช่นกัน

(7) มีความเป็นไปได้ที่จะสามารถกำหนดวิธีการในการเก็บรวบรวมข้อมูล การปลูกผักสวนครัวเชิงพาณิชย์ ตามแนวทางเกษตรอินทรีย์ ได้อย่างเหมาะสม อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.74$) เพราะว่าการดำเนินทุกโครงการ/กิจกรรม ได้ถูกกำหนดไว้ในแผนพัฒนาการเกษตรอยู่แล้ว ดังนั้นการดำเนินงานโครงการปลูกผักสวนครัวเชิงพาณิชย์ ตามแนวทางเกษตรอินทรีย์ก็กำหนดวิธีการในการเก็บรวบรวมข้อมูลไว้แล้วเช่นกัน

(8) มีความเป็นไปได้ที่จะสามารถกำหนดเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล การปลูกผักสวนครัวเชิงพาณิชย์ตามแนวทางเกษตรอินทรีย์ ได้อย่างเหมาะสม อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.60$) เพราะว่าการดำเนินงานเกษตรอำเภอ สามารถกำหนดเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลการปลูกผักสวนครัวตามแนวทางเกษตรอินทรีย์ได้ เนื่องจากปัจจุบันก็มีการเก็บรวบรวมข้อมูลด้านพืชเป็นประจำอยู่แล้ว และหากมีการกำหนดไว้ในแผนพัฒนาการเกษตรจะทำให้การเก็บรวบรวมข้อมูลมีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น

(9) มีความเป็นไปได้ที่จะสามารถประเมินผลความคิดเห็นของเกษตรกร เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงวิธีการการปลูกผักสวนครัวเชิงพาณิชย์ จากเกษตรเคมี มาเป็นเกษตรอินทรีย์ อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.90$) เพราะว่าการดำเนินงานเกษตรอำเภอ สามารถประเมินผลความคิดเห็นของเกษตรกรเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงวิธีการการปลูกผักสวนครัวเชิงพาณิชย์ จากเกษตรเคมี มาเป็นเกษตรอินทรีย์ แต่มีข้อที่น่าสังเกตคือการปฏิบัติของเกษตรกรไม่ต่อเนื่อง โดยส่วนใหญ่ให้เหตุผลว่าการปลูกผักสวนครัวแบบเกษตรอินทรีย์ เห็นผลช้ากว่าเกษตรเคมี และเกษตรกรต้องมีอดทน ความพร้อมด้านทุน และมีการสนับสนุนด้านปัจจัยการผลิตอื่นที่ทำให้เกษตรกรสามารถรอผลผลิตจากการทำเกษตรอินทรีย์ได้

(10) มีความเป็นไปได้ที่จะสามารถจัดทำรายงานการประเมินผลงานส่งเสริมการปลูกผักสวนครัวเชิงพาณิชย์ ตามแนวทางเกษตรอินทรีย์ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.66$) เพราะว่าการดำเนินงานเกษตรอำเภอ มีการรายงานผลการปฏิบัติงานทุกโครงการ/กิจกรรมเป็นประจำอยู่แล้ว

(11) มีความเป็นไปได้ที่จะสามารถเผยแพร่ผลการประเมินงานส่งเสริม การปลูกผักสวนครัวเชิงพาณิชย์ตามแนวทางเกษตรอินทรีย์ต่อผู้ที่เกี่ยวข้อง อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=3.82$) เพราะว่าสำนักงานเกษตรอำเภอ มีเจ้าหน้าที่รับผิดชอบงานประชาสัมพันธ์ จึงมีการเผยแพร่ข้อมูล ข่าวสาร ทั้งที่เป็นเอกสาร และทางสถานีวิทยุชุมชน

2. อภิปรายผล

จากการสรุปวิเคราะห์ข้อมูล ในข้อ 1 นำมาสู่การอภิปรายผลการวิจัย ได้ดังนี้

2.1 ปัญหาการวางแผนงานส่งเสริมการปลูกผักสวนครัวเชิงพาณิชย์ ตามแนวทางเกษตรอินทรีย์ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า

(1) การสนับสนุนงบประมาณ ในการวางแผนงานส่งเสริมการปลูกผักสวนครัวเชิงพาณิชย์ ตามแนวทางเกษตรอินทรีย์ พบว่า อยู่ในระดับมาก ซึ่งสาเหตุมาจาก ส่วนกลางจัดสรรงบประมาณให้สำนักงานเกษตรอำเภอไม่เพียงพอ ทำให้ต้องขอรับการสนับสนุนงบประมาณจากองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งได้รับการสนับสนุนอย่างจำกัด ซึ่งสอดคล้องกับกรอบแนวคิดในการศึกษาที่ว่า การสนับสนุนทรัพยากรที่จำเป็น(งบประมาณ) ในการวางแผนงานส่งเสริมการปลูกผักสวนครัวเชิงพาณิชย์ ตามแนวทางเกษตรอินทรีย์

(2) การสนับสนุนบุคลากรที่มีความชำนาญ ในการจัดการข้อมูลสารสนเทศ เพื่อการวางแผนงานส่งเสริมการปลูกผักสวนครัวเชิงพาณิชย์ ตามแนวทางเกษตรอินทรีย์ พบว่า อยู่ในระดับน้อย ซึ่งสาเหตุมาจาก สำนักงานเกษตรอำเภอ มีบุคลากรประจำเพื่อปฏิบัติงานด้านสารสนเทศ และเจ้าหน้าที่เหล่านี้ยังได้รับการสนับสนุนและส่งเสริม เพื่อพัฒนาด้านการจัดการสารสนเทศอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งสอดคล้องกับกรอบแนวคิดในการศึกษาที่ว่า การสนับสนุนทรัพยากรที่จำเป็นในการวางแผนงานส่งเสริมการปลูกผักสวนครัวเชิงพาณิชย์ ตามแนวทางเกษตรอินทรีย์

(3) ความเพียงพอของบุคลากรที่มีความชำนาญในการจัดการข้อมูลสารสนเทศ ส่วนประเด็น การมีส่วนร่วมกับหน่วยงานท้องถิ่นเพื่อการวางแผนงานส่งเสริมการปลูกผักสวนครัวเชิงพาณิชย์ ตามแนวทางเกษตรอินทรีย์ พบว่า อยู่ในระดับน้อย ซึ่งสาเหตุมาจาก ส่วนราชการในท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องต่างอยู่ในพื้นที่เดียวกัน การเดินทางมีความสะดวก รวดเร็ว อีกทั้งมีความใกล้ชิดกัน จึงนำไปสู่การดำเนินงานอย่างบูรณาการ ซึ่งสอดคล้องกับกรอบแนวคิดในการศึกษาที่ว่า ความเพียงพอ (ความพร้อมเพียง) ของการมีส่วนร่วมกับส่วนราชการในท้องถิ่นเพื่อการวางแผนงานส่งเสริมการปลูกผักสวนครัวเชิงพาณิชย์ ตามแนวทางเกษตรอินทรีย์

(4) ความเพียงพอของฝ่ายต่างๆ เพื่อการวางแผนงานส่งเสริมการปลูกผักสวนครัวเชิงพาณิชย์ ตามแนวทางเกษตรอินทรีย์ พบว่า อยู่ในระดับน้อย ซึ่งสาเหตุมาจาก ถึงแม้สำนักงาน

เกษตรอำเภอจะไม่มีการจัดแบ่งส่วนงานด้านนโยบายและแผนอย่างชัดเจน และเป็นรูปธรรม แต่บุคลากรของสำนักงานเกษตรอำเภอสามารถปฏิบัติงานด้านการวางแผนได้ ซึ่งสอดคล้องกับกรอบแนวคิดในการศึกษาที่ว่า การสนับสนุนหรือความพอเพียงเกี่ยวกับโครงสร้างการบริหารงาน

(5) นโยบายส่งเสริมเกษตรอินทรีย์เป็นปัญหาต่อการวางแผนงานส่งเสริมการปลูกผักสวนครัวเชิงพาณิชย์ ตามแนวทางเกษตรอินทรีย์ พบว่า อยู่ในระดับน้อย ซึ่งสาเหตุมาจากนโยบายส่งเสริมเกษตรอินทรีย์เป็นนโยบายระดับประเทศ ทำให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องกำหนดแผนรองรับและอย่างสอดคล้อง ซึ่งสอดคล้องกับกรอบแนวคิดในการศึกษาที่ว่า ความต่อเนื่องของนโยบายส่งเสริมเกษตรอินทรีย์

(6) ด้านความสอดคล้องกับนโยบายการส่งเสริมเกษตรอินทรีย์ พบว่า อยู่ในระดับน้อยที่สุด ซึ่งสาเหตุมาจาก นโยบายส่งเสริมเกษตรอินทรีย์ เป็นนโยบายระดับประเทศ หน่วยงานจึงกำหนดแผนปฏิบัติงานส่งเสริมการปลูกผักสวนครัวเชิงพาณิชย์ ตามแนวทางเกษตรอินทรีย์ ให้มีความสอดคล้อง และสามารถปฏิบัติได้ในพื้นที่ที่สำนักงานเกษตรอำเภอรับผิดชอบ ซึ่งสอดคล้องกับกรอบแนวคิดในการศึกษาที่ว่า ความชัดเจนของแผนปฏิบัติงานงานส่งเสริมการปลูกผักสวนครัวเชิงพาณิชย์ ตามแนวทางเกษตรอินทรีย์ เป็นแนวทางเดียวกับนโยบายการส่งเสริมเกษตรอินทรีย์

(7) การมีส่วนร่วมขององค์กรเกษตรกรเพื่อการวางแผนงานส่งเสริมการปลูกผักสวนครัวเชิงพาณิชย์ ตามแนวทางเกษตรอินทรีย์ พบว่า อยู่ในระดับน้อยที่สุด ซึ่งสาเหตุมาจาก องค์กรเกษตรกรอยู่ในพื้นที่เดียวกัน การเดินทางสะดวก รวดเร็ว มีความใกล้ชิดกับองค์กรเกษตรกร ซึ่งสอดคล้องกับกรอบแนวคิดในการศึกษาที่ว่า ความเพียงพอ (ความพร้อมเพียง) ของการมีส่วนร่วมขององค์กรเกษตรกรในท้องถิ่น เพื่อการวางแผนงานส่งเสริมการปลูกผักสวนครัวเชิงพาณิชย์ ตามแนวทางเกษตรอินทรีย์

(8) การสนับสนุนบุคลากรที่มีความสามารถในการวางแผนงานส่งเสริมการปลูกผักสวนครัวเชิงพาณิชย์ ตามแนวทางเกษตรอินทรีย์ที่สอดคล้องกับท้องถิ่น พบว่า อยู่ในระดับน้อย ซึ่งสาเหตุมาจาก บุคลากรของหน่วยงานเป็นผู้ที่ทำงานในท้องถิ่นเป็นระยะเวลาานาน ทำให้มีความรู้เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมท้องถิ่น ตลอดจน รับทราบปัญหา และความต้องการของเกษตรกรในท้องถิ่นเป็นอย่างดี ซึ่งสอดคล้องกับกรอบแนวคิดในการศึกษาที่ว่า การสนับสนุนทรัพยากรที่จำเป็นต่อการวางแผนงานส่งเสริมการปลูกผักสวนครัวเชิงพาณิชย์ ตามแนวทางเกษตรอินทรีย์

(9) ความเพียงพอของบุคลากรที่มีความชำนาญในการวางแผนงานส่งเสริมเกษตรอินทรีย์ที่สอดคล้องกับสภาพท้องถิ่น และประเด็นสุดท้าย แหล่งค้นคว้าความรู้ด้านเทคโนโลยีการปลูกผักสวนครัวเชิงพาณิชย์ ตามแนวทางเกษตรอินทรีย์ พบว่า อยู่ในระดับน้อยที่สุด ซึ่งสาเหตุมาจาก สำนักงานเกษตรอำเภอเป็นแหล่งค้นคว้าความรู้เกี่ยวกับการปลูกผักสวนครัวเชิงพาณิชย์ ตาม

แนวทางเกษตรอินทรีย์ ซึ่งสอดคล้องกับกรอบแนวคิดในการศึกษาที่ว่า ความเพียงพอของแหล่งความรู้ด้านเทคโนโลยีเกษตรอินทรีย์

2.2 ปัญหาการดำเนินงานส่งเสริมการปลูกผักสวนครัวเชิงพาณิชย์ ตามแนวทางเกษตรอินทรีย์ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

(1) การสนับสนุนงบประมาณในการนำแผนงานส่งเสริมการปลูกผักสวนครัวเชิงพาณิชย์ ตามแนวทางเกษตรอินทรีย์ไปปฏิบัติในภาคสนาม พบว่า อยู่ในระดับมาก ซึ่งสาเหตุมาจากได้รับการจัดสรรงบประมาณไม่เพียงพอ และล่าช้า ทำให้การดำเนินงานไม่ต่อเนื่องและไม่ทันตามฤดูกาล ซึ่งสอดคล้องกับกรอบแนวคิดในการศึกษาที่ว่า ความเพียงพอของทรัพยากร (งบประมาณ) ที่จำเป็นในการนำแผนงานส่งเสริมการปลูกผักสวนครัวเชิงพาณิชย์ ตามแนวทางเกษตรอินทรีย์ไปปฏิบัติในภาคสนาม

(2) การติดตามผลการปฏิบัติงานตามแผนงานส่งเสริมการปลูกผักสวนครัวเชิงพาณิชย์ ตามแนวทางเกษตรอินทรีย์ของเกษตรกร ด้านการเปลี่ยนแปลงแนวทางการทำเกษตรจากเกษตรเคมี มาเป็น เกษตรอินทรีย์ พบว่า อยู่ในระดับน้อย ซึ่งสาเหตุมาจาก สำนักงานเกษตรอำเภอมีเจ้าหน้าที่ดูแลรับผิดชอบครบทุกตำบล ทำให้สามารถติดตาม สอบถาม สังเกต และจัดเก็บข้อมูลได้ ซึ่งสอดคล้องกับกรอบแนวคิดในการศึกษาที่ว่า การติดตามผลการปฏิบัติงานตามแผนงานส่งเสริมเกษตรอินทรีย์ ที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานตามแผนงานส่งเสริมการปลูกผักสวนครัวเชิงพาณิชย์ ตามแนวทางเกษตรอินทรีย์

(3) การติดตามผลการปฏิบัติงานตามแผนงานส่งเสริมการปลูกผักสวนครัวเชิงพาณิชย์ ตามแนวทางเกษตรอินทรีย์ ด้านรายได้ของเกษตรกร พบว่า อยู่ในระดับน้อย ซึ่งสาเหตุมาจาก สำนักงานเกษตรอำเภอ มีเจ้าหน้าที่ดูแลรับผิดชอบครบทุกตำบล ทำให้สามารถสอบถาม และจัดเก็บข้อมูลได้จากเกษตรกร โดยตรง ซึ่งสอดคล้องกับกรอบแนวคิดในการศึกษาที่ว่า การติดตามผลการปฏิบัติงานตามแผนงานส่งเสริมเกษตรอินทรีย์ ที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานตามแผนงานส่งเสริมการปลูกผักสวนครัว ตามแนวทางเกษตรอินทรีย์

(4) การติดตามผลการปฏิบัติงานตามแผนงานส่งเสริมการปลูกผักสวนครัวเชิงพาณิชย์ ตามแนวทางเกษตรอินทรีย์ ด้านปริมาณผลผลิตต่อไร่ พบว่า อยู่ในระดับน้อย ซึ่งสาเหตุมาจาก สำนักงานเกษตรอำเภอ มีการแนะนำให้เกษตรกรจัดทำข้อมูลผลผลิตต่อไร่อย่างสม่ำเสมอ ซึ่งสอดคล้องกับกรอบแนวคิดในการศึกษาที่ว่า การติดตามผลการปฏิบัติงาน ตามแผนงานส่งเสริมเกษตรอินทรีย์ ที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานตามแผนงานส่งเสริมการปลูกผักสวนครัวเชิงพาณิชย์ ตามแนวทางเกษตรอินทรีย์

(5) การประสานงานกับราชการส่วนกลาง (กรมส่งเสริมการเกษตร) ในการดำเนินงานส่งเสริมการปลูกผักสวนครัวตามแนวทางเกษตรอินทรีย์ พบว่า อยู่ในระดับน้อย ซึ่งสาเหตุมาจาก นโยบายเน้นการประสานงานระหว่างหน่วยงานท้องถิ่นมากกว่า ซึ่งสอดคล้องกับกรอบแนวคิดในการศึกษาที่ว่า การประสานความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงานส่งเสริมเกษตรอินทรีย์

(6) ความชัดเจนของการถ่ายทอดนโยบายการส่งเสริมการปลูกผักสวนครัวเชิงพาณิชย์ ตามแนวทางเกษตรอินทรีย์ พบว่า อยู่ในระดับน้อย ซึ่งสาเหตุมาจาก หน่วยงานต้นสังกัดได้จัดอบรมให้แก่ผู้ปฏิบัติงานเพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับนโยบายการส่งเสริมการปลูกผักสวนครัวเชิงพาณิชย์ ตามแนวทางเกษตรอินทรีย์ ซึ่งสอดคล้องกับกรอบแนวคิดในการศึกษาที่ว่า ความชัดเจนในการถ่ายทอดนโยบายส่งเสริมเกษตรอินทรีย์

(7) การปรับเปลี่ยนบุคลากร (บ่อยครั้ง) เป็นปัญหาต่อการปฏิบัติงาน ตามแผนงานส่งเสริมการปลูกผักสวนครัวเชิงพาณิชย์ ตามแนวทางเกษตรอินทรีย์ พบว่า อยู่ในระดับน้อย ซึ่งสาเหตุมาจาก สำนักงานเกษตรอำเภอ มีการปรับเปลี่ยนบุคลากรน้อยมาก ซึ่งสอดคล้องกับกรอบแนวคิดในการศึกษาที่ว่า การปรับเปลี่ยนบุคลากรบ่อยครั้ง ส่งผลต่อความต่อเนื่องในการดำเนินงานส่งเสริมเกษตรอินทรีย์

(8) การประสานงานกับส่วนราชการท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง ในการส่งเสริมการปลูกผักสวนครัวเชิงพาณิชย์ ตามแนวทางเกษตรอินทรีย์ พบว่า อยู่ในระดับน้อย ซึ่งสาเหตุมาจาก ส่วนราชการท้องถิ่นอยู่ในพื้นที่เดียวกัน ทำให้สามารถติดต่อประสานงานกัน สะดวก และรวดเร็ว ซึ่งสอดคล้องกับกรอบแนวคิดในการศึกษาที่ว่า การประสานความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการดำเนินงานส่งเสริมเกษตรอินทรีย์

(9) การติดตามผลการปฏิบัติงาน ตามแผนงานส่งเสริมการปลูกผักสวนครัวเชิงพาณิชย์ ตามแนวทางเกษตรอินทรีย์ ด้านปริมาณพื้นที่การผลิต พบว่า อยู่ในระดับน้อย ซึ่งสาเหตุมาจาก สำนักงานเกษตรอำเภอมีเจ้าหน้าที่ดูแลรับผิดชอบครบทุกตำบลทำให้สามารถทราบ และจัดเก็บข้อมูลการปลูกผักสวนครัวตามแนวทางเกษตรอินทรีย์ด้านปริมาณพื้นที่การผลิต เพื่อใช้ในการจัดทำรายงานประจำปี รายเดือน และรายสัปดาห์ ซึ่งสอดคล้องกับกรอบแนวคิดในการศึกษาที่ว่า การติดตามผลการปฏิบัติงาน ตามแผนงานส่งเสริมเกษตรอินทรีย์ ที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานตามแผนงานส่งเสริมการปลูกผักสวนครัว ตามแนวทางเกษตรอินทรีย์

(10) ความชัดเจนของการถ่ายทอดแผนงานส่งเสริมการปลูกผักสวนครัวเชิงพาณิชย์ ตามแนวทางเกษตรอินทรีย์ พบว่า อยู่ในระดับน้อย ซึ่งสาเหตุมาจาก หน่วยงานต้นสังกัดได้จัดอบรมให้แก่ผู้ปฏิบัติ เพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับแผนงานส่งเสริมการปลูกผักสวนครัวตาม

แนวทางเกษตรอินทรีย์ ซึ่งสอดคล้องกับกรอบแนวคิดในการศึกษาที่ว่า ความชัดเจนในการถ่ายทอดแผนงานส่งเสริมเกษตรอินทรีย์

(11) การประสานงานกับองค์กรเกษตรกรในท้องถิ่น เกี่ยวกับการส่งเสริมการปลูกผักสวนครัวเชิงพาณิชย์ ตามแนวทางเกษตรอินทรีย์ พบว่า อยู่ในระดับน้อย ซึ่งสาเหตุมาจาก อยู่ในพื้นที่เดียวกัน ทำให้การเดินทาง ติดต่อประสานงานได้สะดวก และรวดเร็ว ซึ่งสอดคล้องกับกรอบแนวคิดในการศึกษาที่ว่า การประสานความร่วมมือกับองค์กรเกษตรกรในการดำเนินงานส่งเสริมเกษตรอินทรีย์

(12) การสนับสนุนบุคลากรที่มีความสามารถ ในการนำแผนงานส่งเสริมการปลูกผักสวนครัวเชิงพาณิชย์ ตามแนวทางเกษตรอินทรีย์ ไปปฏิบัติ พบว่า อยู่ในระดับน้อย ซึ่งสาเหตุมาจาก สำนักงานเกษตรอำเภอมีเจ้าหน้าที่ดูแลรับผิดชอบพื้นที่ครบทุกตำบล และปฏิบัติงานด้านการส่งเสริมการเกษตรมาเป็นเวลานาน จึงทำให้มีบุคลากรที่มีความรู้ ความชำนาญ และประสบการณ์ที่สามารถที่จะดำเนินงานตามแผนงานส่งเสริมการปลูกผักสวนครัวเชิงพาณิชย์ ตามแนวทางเกษตรอินทรีย์ได้เป็นอย่างดี ซึ่งสอดคล้องกับกรอบแนวคิดในการศึกษาที่ว่า ความเพียงพอของทรัพยากร (บุคลากรที่มีความสามารถ) ที่จำเป็นในการนำแผนงานส่งเสริมการปลูกผักสวนครัว ตามแนวทางเกษตรอินทรีย์ไปปฏิบัติในภาคสนาม

2.3 ปัญหาการประเมินผลงานส่งเสริมการปลูกผักสวนครัวเชิงพาณิชย์ ตามแนวทางเกษตรอินทรีย์ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

(1) การประเมินผลความคิดเห็นขององค์กรเกษตรกร ด้านการเปลี่ยนแปลงวิธีการทำเกษตร จากเกษตรเคมี มาเป็นเกษตรอินทรีย์ พบว่า อยู่ในระดับน้อย ซึ่งสาเหตุมาจาก องค์กรเกษตรกรในพื้นที่ให้ความร่วมมือในการแสดงความคิดเห็นและมีความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานของสำนักงานเกษตรอำเภอ อีกทั้งองค์กรเกษตรกรในพื้นที่เล็งเห็นความสำคัญของการทำเกษตรอินทรีย์สอดคล้องกับกรอบแนวคิดในการศึกษาที่ว่า การประเมินผลความคิดเห็นขององค์กรเกษตรกรเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงวิธีการทำเกษตรจากเกษตรเคมี มาเป็น เกษตรอินทรีย์

(2) ความสม่ำเสมอในการประเมินผลงานส่งเสริมการปลูกผักสวนครัวเชิงพาณิชย์ ตามแนวทางเกษตรอินทรีย์ พบว่า อยู่ในระดับน้อย ซึ่งสาเหตุมาจาก สำนักงานเกษตรอำเภอมีข้อมูลเกี่ยวกับการปลูกผักสวนครัวเชิงพาณิชย์ ตามแนวทางเกษตรอินทรีย์ ซึ่งหน่วยงานสามารถประเมินผลงานส่งเสริมการปลูกผักสวนครัวตามแนวทางเกษตรอินทรีย์ได้ ถึงแม้จะไม่ได้จัดทำอย่างเป็นทางการ สอดคล้องกับกรอบแนวคิดในการศึกษาที่ว่า ความสม่ำเสมอในการประเมินผล

(3) ข้อมูลสารสนเทศที่จำเป็นต่อการประเมินผลงานส่งเสริมการปลูกผักสวนครัวเชิงพาณิชย์ ตามแนวทางเกษตรอินทรีย์ พบว่า อยู่ในระดับน้อย ซึ่งสาเหตุมาจาก สำนักงานเกษตรอำเภอ มีเจ้าหน้าที่ดูแลรับผิดชอบงานด้านสารสนเทศ มีการรับรู้ข้อมูลข่าวสารจากการใช้เทคโนโลยีในการดำเนินงาน ตลอดจนการบันทึกข้อมูลผ่านระบบโปรแกรมสำเร็จรูปของกรมส่งเสริมการเกษตร สอดคล้องกับกรอบแนวคิดในการศึกษาที่ว่า ความเพียงพอของข้อมูลสารสนเทศที่จำเป็นต่อการประเมินผล

(4) การนำผลการประเมินงานส่งเสริมการปลูกผักสวนครัวเชิงพาณิชย์ ตามแนวทางเกษตรอินทรีย์ ไปใช้ประโยชน์ พบว่า อยู่ในระดับน้อย ซึ่งสาเหตุมาจาก เจ้าหน้าที่แต่ละคนจะนำผลการประเมิน ตลอดจนผลงานที่เกิดขึ้นจากงานส่งเสริมการเกษตรอินทรีย์ออกเผยแพร่ และประชาสัมพันธ์ให้กับเกษตรกรและเครือข่ายในพื้นที่เป็นประจำทุกปี สอดคล้องกับกรอบแนวคิดในการศึกษาที่ว่า การนำผลการประเมินไปใช้ประโยชน์

(5) บุคลากรที่มีความรู้ด้านการประเมินผลงานส่งเสริมการปลูกผักสวนครัวเชิงพาณิชย์ ตามแนวทางเกษตรอินทรีย์ พบว่า อยู่ในระดับน้อย ซึ่งสาเหตุมาจาก เจ้าหน้าที่มีความชำนาญ เนื่องจากประสบการณ์ในการปฏิบัติงานในภาคสนามเป็นเวลานานนับสิบปี จึงทำให้สามารถประเมินผลงานส่งเสริมการปลูกผักสวนครัวตามแนวทางเกษตรอินทรีย์ ได้เป็นอย่างดี สอดคล้องกับกรอบแนวคิดในการศึกษาที่ว่า ความเพียงพอของบุคลากรที่มีความรู้ ความเข้าใจด้านการประเมินผล

2.4 แนวทางพัฒนาการวางแผนงานส่งเสริมการปลูกผักสวนครัวเชิงพาณิชย์ ตามแนวทางเกษตรอินทรีย์ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

(1) ความเป็นไปได้สำหรับการมีแหล่งความรู้เกี่ยวกับการปลูกผักสวนครัวเชิงพาณิชย์ ตามแนวทางเกษตรอินทรีย์สำหรับเกษตรกร พบว่า มีความเป็นไปได้ในระดับมาก เพราะที่ สำนักงานเกษตรอำเภอเป็นแหล่งความรู้ และมีเจ้าหน้าที่คอยให้บริการแนะนำ ปรึกษาแก่เกษตรกรตลอดเวลา จึงอาจลงความเห็นได้ว่า สำนักงานเกษตรอำเภอ สามารถปฏิบัติได้ตามแนวทางที่ได้กล่าวไว้ในกรอบแนวคิดในการศึกษา

(2) ความเป็นไปได้ในการกำหนดวัตถุประสงค์การส่งเสริมการปลูกผักสวนครัวเชิงพาณิชย์ ตามแนวทางเกษตรอินทรีย์ไว้อย่างชัดเจน พบว่า มีความเป็นไปได้ในระดับมาก เพราะที่ สำนักงานเกษตรอำเภอเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบโดยตรง จึงต้องกำหนดวัตถุประสงค์ไว้อย่างชัดเจน เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างถูกต้อง และเป็นไปตามความต้องการของเกษตรกรกลุ่มเป้าหมาย จึงแสดงให้เห็นว่า สำนักงานเกษตรอำเภอสามารถปฏิบัติได้ตามแนวคิดที่กล่าวไว้ในกรอบแนวคิดในการศึกษา

(3) ความเป็นไปได้ในการกำหนดกลยุทธ์การส่งเสริมการปลูกผักสวนครัวเชิงพาณิชย์ ตามแนวทางเกษตรอินทรีย์ที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของท้องถิ่นไว้อย่างชัดเจน พบว่า มีความเป็นไปได้ในระดับมาก เพราะว่า กลยุทธ์ต้องกำหนดโดยหน่วยงาน (สำนักงานเกษตรอำเภอ) ที่ดำเนินงานส่งเสริมการปลูกผักสวนครัวเชิงพาณิชย์ ตามแนวทางเกษตรอินทรีย์ จึงอาจกล่าวได้ว่า สำนักงานเกษตรอำเภอสามารถปฏิบัติได้ตามแนวคิดที่กล่าวไว้ตามกรอบแนวคิดในการศึกษา

(4) ความเป็นไปได้ในการกำหนดเป้าหมายการส่งเสริมการปลูกผักสวนครัวเชิงพาณิชย์ ตามแนวทางเกษตรอินทรีย์ ไว้อย่างชัดเจน พบว่า มีความเป็นไปได้ในระดับมาก เนื่องจาก เป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบโดยตรง จึงต้องมีการกำหนดเป้าหมายไว้อย่างชัดเจน ซึ่งแสดงให้เห็นว่า สำนักงานเกษตรอำเภอสามารถปฏิบัติได้ตามแนวคิดที่กล่าวไว้ตามกรอบแนวคิดในการศึกษา

(5) ความเป็นไปได้ในการกำหนดเป้าหมายแผนปฏิบัติงานส่งเสริมการปลูกผักสวนครัวเชิงพาณิชย์ ตามแนวทางเกษตรอินทรีย์ ไว้อย่างชัดเจน พบว่า มีความเป็นไปได้ในระดับมาก เนื่องจาก สำนักงานเกษตรอำเภอต้องดำเนินการเพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายของกรมส่งเสริมการเกษตร และจังหวัด ตลอดจนเป็นการเชื่อมโยงรูปแบบงานวิชาการสู่การปฏิบัติจริง จึงอาจกล่าวได้ว่า สำนักงานเกษตรอำเภอสามารถปฏิบัติได้ตามแนวคิดที่กล่าวไว้ตามกรอบแนวคิดในการศึกษา

(6) ความเป็นไปได้ของการกำหนดแผนปฏิบัติงานส่งเสริมเกษตรอินทรีย์ไว้อย่างชัดเจน พบว่ามีความเป็นไปได้ในระดับมาก เพราะว่า เป็นงานบูรณาการในพื้นที่ ทั้งในเชิงนโยบาย การปฏิบัติตามองค์ความรู้ และการจัดการความรู้ จึงอาจกล่าวได้ว่า สำนักงานเกษตรอำเภอสามารถปฏิบัติได้ตามแนวคิดที่กล่าวไว้ตามกรอบแนวคิดในการศึกษา

(7) ความเป็นไปได้ของการจัดหาบุคลากรที่มีความชำนาญ ในการวางแผนงานส่งเสริมการปลูกผักสวนครัวเชิงพาณิชย์ ตามแนวทางเกษตรอินทรีย์ ที่สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงของท้องถิ่น พบว่า มีความเป็นไปได้ในระดับมาก เนื่องจาก ปัจจุบันรัฐบาลไม่มีนโยบายเพิ่มบุคลากรกร ดังนั้นสำนักงานเกษตรอำเภอจึงต้องพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความชำนาญมากขึ้น จึงอาจกล่าวได้ว่า สำนักงานเกษตรอำเภอสามารถปฏิบัติได้ตามแนวคิดที่กล่าวไว้ตามกรอบแนวคิดในการศึกษา

(8) ความเป็นไปได้ของการประเมินผลแผนปฏิบัติการก่อนเริ่มดำเนินงานส่งเสริมการปลูกผักสวนครัวเชิงพาณิชย์ ตามแนวทางเกษตรอินทรีย์ พบว่า มีความเป็นไปได้ในระดับมาก เพราะว่า สำนักงานเกษตรอำเภอ ต้องการให้การดำเนินงานบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ จึงอาจกล่าวได้ว่า สำนักงานเกษตรอำเภอ สามารถปฏิบัติได้ตามแนวคิดที่กล่าวไว้ตามกรอบแนวคิดในการศึกษา

(9) ความเป็นไปได้ในการจัดหาบุคลากรที่มีความชำนาญ ในการจัดการข้อมูลสารสนเทศด้านการปลูกผักสวนครัวเชิงพาณิชย์ ตามแนวทางเกษตรอินทรีย์ พบว่า ความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก เพราะว่า สำนักงานเกษตรอำเภอมีเจ้าหน้าที่ดูแลรับผิดชอบงานด้านข้อมูลสารสนเทศ และด้วยความก้าวหน้าของเทคโนโลยีในปัจจุบัน ทำให้สามารถค้นคว้าข้อมูลสารสนเทศได้อย่างสะดวก รวดเร็ว ซึ่งแสดงให้เห็นว่า สำนักงานเกษตรอำเภอสามารถปฏิบัติได้ตามแนวคิดที่กล่าวไว้ตามกรอบแนวคิดในการศึกษา

(10) ความเป็นไปได้ของการมีส่วนร่วมงาน (ฝ่าย) เพื่อทำหน้าที่ในการวางแผนงานส่งเสริมการปลูกผักสวนครัวเชิงพาณิชย์ ตามแนวทางเกษตรอินทรีย์ โดยเฉพาะ พบว่า ความเป็นไปได้อยู่ในระดับน้อย เพราะว่า เป็นอำนาจหน้าที่ของกระทรวงเจ้าสังกัด ซึ่งในส่วนของสำนักงานเกษตรอำเภอยังไม่มี การแบ่งส่วนงานที่ชัดเจน (เฉพาะทาง) แต่มีการแบ่งหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับงานด้านการวางแผน ซึ่งแสดงให้เห็นว่า สำนักงานเกษตรอำเภอสามารถปฏิบัติได้ตามแนวคิดที่กล่าวไว้ตามกรอบแนวคิดในการศึกษา

(11) ความเป็นไปได้ในการจัดหางบประมาณอย่างพอเพียง ในการวางแผนงานส่งเสริมการปลูกผักสวนครัวเชิงพาณิชย์ ตามแนวทางเกษตรอินทรีย์ พบว่า ความเป็นไปได้อยู่ในระดับน้อย เนื่องจาก การจัดสรรงบประมาณขึ้นอยู่กับราชการส่วนกลาง และการขอรับการจัดสรรจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (องค์การบริหารส่วนตำบล) ซึ่งงบประมาณที่ได้รับไม่เพียงพอต่อการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง ซึ่งแสดงให้เห็นว่า สำนักงานเกษตรอำเภอสามารถปฏิบัติได้ตามแนวคิดที่กล่าวไว้ตามกรอบแนวคิดในการศึกษา

(12) ความเป็นไปได้ในการมีหน่วยงานสำหรับแก้ไขปัญหา เกี่ยวกับแหล่งน้ำในการปลูกผักสวนครัวเชิงพาณิชย์ ตามแนวทางเกษตรอินทรีย์ของเกษตรกร พบว่า ความเป็นไปได้อยู่ในระดับน้อย เนื่องจาก มีหน่วยงานรับผิดชอบเกี่ยวกับแหล่งน้ำโดยตรง ได้แก่ สำนักงานชลประทาน และงานพัฒนาจังหวัด นอกจากนี้ เกษตรกรส่วนใหญ่จะมีบ่อน้ำตื้นเป็นของตนเอง ซึ่งแสดงให้เห็นว่า สำนักงานเกษตรอำเภอสามารถปฏิบัติได้ตามแนวคิดที่กล่าวไว้ตามกรอบแนวคิดในการศึกษา

(13) ความเป็นไปได้ของการมีหน่วยงานสำหรับแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับแหล่งเงินในการปลูกผักสวนครัวเชิงพาณิชย์ ตามแนวทางเกษตรอินทรีย์ของเกษตรกร พบว่า ความเป็นไปได้อยู่ในระดับน้อย เนื่องจาก มีหน่วยงานรับผิดชอบด้านแหล่งเงินโดยตรง ซึ่งสำนักงานเกษตรอำเภอสามารถแนะนำชี้ช่องทางให้แก่เกษตรกรได้ และมีความเป็นไปได้สูงหากเกษตรกรมีการรวมกลุ่มกัน ซึ่งธนาคารเกษตรและสหกรณ์ก็พร้อมจะให้การสนับสนุนอยู่แล้ว

2.5 แนวทางพัฒนาการดำเนินงานส่งเสริมการปลูกผักสวนครัวตามแนวทางเกษตรอินทรีย์ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

(1) ความเป็นไปได้ด้านการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดการปฏิบัติงานส่งเสริมการปลูกผักสวนครัวเชิงพาณิชย์ ตามแนวทางเกษตรอินทรีย์อย่างมีประสิทธิภาพ พบว่า ความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก เนื่องจาก หน่วยงานในท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง อยู่ในพื้นที่เดียวกัน ทำให้การเดินทางสะดวก รวดเร็ว ก่อให้เกิดความใกล้ชิดกัน ซึ่งแสดงให้เห็นว่า สำนักงานเกษตรอำเภอสามารถปฏิบัติได้ตามแนวคิดที่กล่าวไว้ตามกรอบแนวคิดในการศึกษา

(2) ความเป็นไปได้ในการแบ่งหน้าที่ให้ทีมงานได้อย่างเหมาะสม ต่อการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการส่งเสริมการปลูกผักสวนครัวเชิงพาณิชย์ ตามแนวทางเกษตรอินทรีย์ พบว่า ความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก เนื่องจาก สำนักงานเกษตรอำเภอมีการแบ่งบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบไว้อย่างชัดเจน โดยออกเป็นคำสั่งปฏิบัติงาน จัดให้มีเจ้าหน้าที่ดูแลรับผิดชอบครบทุกตำบล อีกทั้งเจ้าหน้าที่เหล่านี้เป็นผู้ที่ปฏิบัติงานส่งเสริมการเกษตรมาเป็นเวลานาน ซึ่งแสดงให้เห็นว่า สำนักงานเกษตรอำเภอสามารถปฏิบัติได้ตามแนวคิดที่กล่าวไว้ตามกรอบแนวคิดในการศึกษา

(3) ความเป็นไปได้ในด้านการกำหนดวิธีการติดตามการปฏิบัติงานส่งเสริมการปลูกผักสวนครัวเชิงพาณิชย์ตามแนวทางเกษตรอินทรีย์ของทีมงานได้อย่างเหมาะสม พบว่า ความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก เพราะ สำนักงานเกษตรอำเภอมีวิธีการติดตามการปฏิบัติงานระบุไว้ในแผนปฏิบัติงานอย่างชัดเจน มีการประชุมเพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับแผนปฏิบัติงาน และแบ่งบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบ ซึ่งแสดงให้เห็นว่า สำนักงานเกษตรอำเภอสามารถปฏิบัติได้ตามแนวคิดที่กล่าวไว้ตามกรอบแนวคิดในการศึกษา

(4) ความเป็นไปได้ในด้านการรายงานผลการดำเนินงานส่งเสริมการปลูกผักสวนครัวเชิงพาณิชย์ ตามแนวทางเกษตรอินทรีย์ได้อย่างต่อเนื่อง พบว่า ความเป็นไปได้ในระดับมาก เพราะ สำนักงานเกษตรอำเภอมีการกำหนดให้รายงานผลการปฏิบัติงานเป็นรายเดือนๆ ละ 1 ครั้ง เพื่อรายงานให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทราบผลการปฏิบัติงาน ซึ่งแสดงให้เห็นว่า สำนักงานเกษตรอำเภอสามารถปฏิบัติได้ตามแนวคิดที่กล่าวไว้ตามกรอบแนวคิดในการศึกษา

(5) ความเป็นไปได้ที่จะจัดสรรงบประมาณอย่างพอเพียง สำหรับการดำเนินงานส่งเสริมการปลูกผักสวนครัวเชิงพาณิชย์ ตามแนวทางเกษตรอินทรีย์ พบว่า ความเป็นไปได้ในระดับน้อย เพราะ สำนักงานเกษตรอำเภอได้รับการจัดสรรงบประมาณจากส่วนกลาง และองค์การบริหารส่วนตำบลอย่างจำกัด ซึ่งแสดงให้เห็นว่า สำนักงานเกษตรอำเภอสามารถปฏิบัติได้ตามแนวคิดที่กล่าวไว้ตามกรอบแนวคิดในการศึกษา

2.6 แนวทางพัฒนาการประเมินผลงานส่งเสริมการปลูกผักสวนครัวเชิงพาณิชย์ตามแนวทางเกษตรอินทรีย์ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

(1) การจัดหาบุคลากร ที่มีความรู้เกี่ยวกับการประเมินผลการส่งเสริมการปลูกผักสวนครัวเชิงพาณิชย์ ตามแนวทางเกษตรอินทรีย์ พบว่า มีความเป็นไปได้ในระดับมาก เพราะสำนักงานเกษตรอำเภอ มีบุคลากรที่มีความรู้ด้านการประเมินผลการส่งเสริมการปลูกผักสวนครัวเชิงพาณิชย์ ตามแนวทางเกษตรอินทรีย์พร้อมอยู่แล้ว และหากได้รับการอบรมความรู้เพิ่มเติม จะยิ่งส่งผลดีต่อการประเมินผลการส่งเสริมการปลูกผักสวนครัวตามแนวทางเกษตรอินทรีย์ ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ซึ่งแสดงให้เห็นว่า สำนักงานเกษตรอำเภอสามารถปฏิบัติได้ตามแนวคิดที่กล่าวไว้ตามกรอบแนวคิดในการศึกษา

(2) ความเป็นไปได้ในการกำหนดวัตถุประสงค์การประเมินผลงานส่งเสริมการปลูกผักสวนครัวเชิงพาณิชย์ ตามแนวทางเกษตรอินทรีย์ ivo อย่างชัดเจน พบว่า มีความเป็นไปได้ในระดับมาก เพราะสำนักงานเกษตรอำเภอได้มีการกำหนดวัตถุประสงค์การประเมินผล ไว้ในแผนปฏิบัติงานงานส่งเสริมการปลูกผักสวนครัวเชิงพาณิชย์ ตามแนวทางเกษตรอินทรีย์ โดยร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในท้องถิ่น ซึ่งแสดงให้เห็นว่า สำนักงานเกษตรอำเภอสามารถปฏิบัติได้ตามแนวคิดที่กล่าวไว้ตามกรอบแนวคิดในการศึกษา

(3) ความเป็นไปได้ของการกำหนดตัวชี้วัด ด้านปริมาณพื้นที่ในการปลูกผักสวนครัวเชิงพาณิชย์ ตามแนวทางเกษตรอินทรีย์ พบว่า มีความเป็นไปได้ในระดับมาก เนื่องจาก ทุกโครงการที่สำนักงานเกษตรอำเภอดำเนินการมีการกำหนดตัวชี้วัด ดังนั้นตัวชี้วัดด้านปริมาณพื้นที่ในการปลูกผักสวนครัวเชิงพาณิชย์ ตามแนวทางเกษตรอินทรีย์ก็เช่นเดียวกับโครงการอื่นๆ ซึ่งแสดงให้เห็นว่า สำนักงานเกษตรอำเภอสามารถปฏิบัติได้ตามแนวคิดที่กล่าวไว้ตามกรอบแนวคิดในการศึกษา

(4) ความเป็นไปได้ของการกำหนดตัวชี้วัดด้านผลผลิตต่อไร่ของงานส่งเสริมการปลูกผักสวนครัวเชิงพาณิชย์ตามแนวทางเกษตรอินทรีย์ พบว่า มีความเป็นไปได้ในระดับมาก เพราะทุกโครงการที่สำนักงานเกษตรอำเภอดำเนินการมีการกำหนดตัวชี้วัด ดังนั้นตัวชี้วัดด้านผลผลิตต่อไร่ของงานปลูกผักสวนครัวตามแนวทางเกษตรอินทรีย์ก็เช่นเดียวกับโครงการอื่นๆ ซึ่งแสดงให้เห็นว่า สำนักงานเกษตรอำเภอสามารถปฏิบัติได้ตามแนวคิดที่กล่าวไว้ตามกรอบแนวคิดในการศึกษา

(5) ความเป็นไปได้ของการกำหนดตัวชี้วัดด้านรายได้ของเกษตรกรที่ปลูกผักสวนครัวเชิงพาณิชย์ ตามแนวทางเกษตรอินทรีย์ พบว่า มีความเป็นไปได้ในระดับมาก เพราะทุกโครงการที่สำนักงานเกษตรอำเภอดำเนินการมีการกำหนดตัวชี้วัด ดังนั้น ตัวชี้วัดด้านรายได้ของ

เกษตรกรที่ปลูกผักสวนครัวเชิงพาณิชย์ ตามแนวทางเกษตรอินทรีย์ก็เช่นเดียวกันกับโครงการอื่นๆ ซึ่งแสดงให้เห็นว่า สำนักงานเกษตรอำเภอสามารถปฏิบัติได้ตามแนวคิดที่กล่าวไว้ตามกรอบแนวคิดในการศึกษา

(6) ความเป็นไปได้ในการกำหนดข้อมูลการปลูกผักสวนครัวเชิงพาณิชย์ ตามแนวทางเกษตรอินทรีย์ ได้อย่างครบถ้วนเพื่อนำไปใช้ในการพัฒนางานส่งเสริมการปลูกผักสวนครัวตามแนวทางเกษตรอินทรีย์ พบว่า ความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก เพราะว่า ทุกโครงการ/กิจกรรม ได้ถูกกำหนดไว้ในแผนพัฒนาการเกษตรอยู่แล้ว ดังนั้นการดำเนินงานโครงการปลูกผักสวนครัวเชิงพาณิชย์ ตามแนวทางเกษตรอินทรีย์ก็กำหนดข้อมูลต่างๆ ไว้แล้วเช่นกัน ซึ่งแสดงให้เห็นว่า สำนักงานเกษตรอำเภอสามารถปฏิบัติได้ตามแนวคิดที่กล่าวไว้ตามกรอบแนวคิดในการศึกษา

(7) ความเป็นไปได้ของการกำหนดวิธีการในการเก็บรวบรวมข้อมูลการปลูกผักสวนครัวเชิงพาณิชย์ตามแนวทางเกษตรอินทรีย์ได้อย่างเหมาะสม พบว่า ความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก เพราะว่า ทุกโครงการ/กิจกรรม ได้ถูกกำหนดไว้ในแผนพัฒนาการเกษตรอยู่แล้ว ดังนั้นการดำเนินงานโครงการปลูกผักสวนครัวเชิงพาณิชย์ ตามแนวทางเกษตรอินทรีย์ก็กำหนดวิธีการในการเก็บรวบรวมข้อมูลไว้แล้วเช่นกัน ซึ่งแสดงให้เห็นว่า สำนักงานเกษตรอำเภอสามารถปฏิบัติได้ตามแนวคิดที่กล่าวไว้ตามกรอบแนวคิดในการศึกษา

(8) ความเป็นไปได้ของการกำหนดเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลการปลูกผักสวนครัวเชิงพาณิชย์ ตามแนวทางเกษตรอินทรีย์ได้อย่างเหมาะสม พบว่า ความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก เพราะว่า เนื่องจากปัจจุบันก็มีการเก็บรวบรวมข้อมูลด้านพืชเป็นประจำอยู่แล้ว และหากมีการกำหนดไว้ในแผนพัฒนาการเกษตรจะทำให้การเก็บรวบรวมข้อมูลมีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น ซึ่งแสดงให้เห็นว่า สำนักงานเกษตรอำเภอสามารถปฏิบัติได้ตามแนวคิดที่กล่าวไว้ตามกรอบแนวคิดในการศึกษา

(9) ความเป็นไปได้ของการประเมินผลความคิดเห็นของเกษตรกร เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงวิธีการการปลูกผักสวนครัวเชิงพาณิชย์ จากเกษตรเคมี มาเป็นเกษตรอินทรีย์ พบว่า ความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก เนื่องจาก สำนักงานเกษตรอำเภอ สามารถประเมินความคิดเห็นของเกษตรกร เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงวิธีการการปลูกผักสวนครัวจากเกษตรเคมี มาเป็นเกษตรอินทรีย์ แต่มีข้อที่น่าสังเกตคือการปฏิบัติของเกษตรกรไม่ต่อเนื่อง โดยส่วนใหญ่ให้เหตุผลว่าการปลูกผักสวนครัวเชิงพาณิชย์ แบบเกษตรอินทรีย์ เห็นผลช้ากว่าเกษตรเคมี และเกษตรกรต้องมีความอดทน ความพร้อมด้านทุน และมีการสนับสนุนด้านปัจจัยการผลิตอื่นที่ทำให้เกษตรกรสามารถรอ

ผลผลิตจากการทำเกษตรอินทรีย์ได้ ซึ่งแสดงให้เห็นว่า สำนักงานเกษตรอำเภอสามารถปฏิบัติได้ตามแนวคิดที่กล่าวไว้ตามกรอบแนวคิดในการศึกษา

(10) ความเป็นไปได้ในการจัดทำรายงานการประเมินผลงานส่งเสริมการปลูกผักสวนครัวเชิงพาณิชย์ ตามแนวทางเกษตรอินทรีย์ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง พบว่า ความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก เพราะว่า สำนักงานเกษตรอำเภอ มีการรายงานผลการปฏิบัติงานทุกโครงการและกิจกรรม เป็นประจำอยู่แล้ว ซึ่งแสดงให้เห็นว่า สำนักงานเกษตรอำเภอสามารถปฏิบัติได้ตามแนวคิดที่กล่าวไว้ตามกรอบแนวคิดในการศึกษา

(11) ความเป็นไปได้ของการเผยแพร่ผลการประเมินงานส่งเสริมการปลูกผักสวนครัวเชิงพาณิชย์ ตามแนวทางเกษตรอินทรีย์ต่อผู้ที่เกี่ยวข้อง พบว่า ความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก เพราะว่า สำนักงานเกษตรอำเภอ มีเจ้าหน้าที่รับผิดชอบงานประชาสัมพันธ์ จึงมีการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารทั้งที่เป็นเอกสาร และทางสถานีวิทยุชุมชน ซึ่งแสดงให้เห็นว่า สำนักงานเกษตรอำเภอสามารถปฏิบัติได้ตามแนวคิดที่กล่าวไว้ตามกรอบแนวคิดในการศึกษา

3. ข้อเสนอแนะ

3.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากการศึกษา ค้นพบว่า สำนักงานเกษตรอำเภอมีแนวทางพัฒนาการบริหารงานส่งเสริมการเกษตรที่เข้มแข็งและมีความเป็นไปได้สูง ในการส่งเสริมการปลูกผักสวนครัวเชิงพาณิชย์ตามแนวทางเกษตรอินทรีย์ ดังนั้น หากสำนักงานเกษตรอำเภอได้รับการแก้ไขปัญหาที่จะสามารถเพิ่มพื้นที่การปลูกผักสวนครัวเชิงพาณิชย์ ตามแนวทางเกษตรอินทรีย์ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ให้มากกว่านี้ ทั้งนี้มีข้อเสนอแนะ ที่อาจนำไปใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานดังต่อไปนี้

(1) สำนักงานเกษตรอำเภอเป็นหน่วยงานหลักในการพัฒนาการทางการเกษตร จึงควรใช้และพัฒนาศักยภาพของหน่วยงาน เพื่อให้เป็นแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญ สามารถให้บริการคำแนะนำปรึกษา ตลอดจนการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการทำเกษตรอินทรีย์ เพื่อให้เกษตรกรเกิดความรู้ และเข้าใจเกี่ยวกับการทำเกษตรแบบเกษตรอินทรีย์อย่างถูกต้อง และสามารถนำไปปฏิบัติให้เกิดเป็นรูปธรรม

(2) สำนักงานเกษตรอำเภอควรมีแนวทางในการสร้างขวัญกำลังใจหรือแรงกระตุ้น เพื่อให้เกิดความกระตือรือร้นในการปฏิบัติงาน เนื่องจากเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานเป็นผู้ที่ปฏิบัติงานมาเป็นเวลานานอาจก่อให้เกิดความเบื่อหน่าย

(3) สำนักงานเกษตรอำเภอควรมีบุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์ในการทำงานมาเป็นเวลานาน อีกทั้งเป็นผู้ที่คร่ำหวอดในท้องถิ่น จึงทำให้เป็นผู้ที่จะสามารถวางแผนงานส่งเสริมการปลูกผักสวนครัวตามแนวทางเกษตรอินทรีย์ได้เป็นอย่างดี ดังนั้นจึงควรเพิ่มทักษะความสามารถด้านวิชาการเกี่ยวกับการบริหารจัดการ ก็จะทำให้หน่วยงานดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

(4) ถึงแม้ว่าสำนักงานเกษตรอำเภอจะได้รับการจัดสรรงบประมาณอย่างจำกัด ทั้งนี้ อาจเกิดจากสภาพเศรษฐกิจในระดับประเทศจึงส่งผลต่อการจัดสรรงบประมาณจากภาครัฐ ดังนั้นแนวทางหนึ่งที่จะสามารถนำมาใช้เพื่อลดปัญหาดังกล่าว คือ สำนักงานเกษตรอำเภอจัดเป็นหน่วยงานขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ เนื่องจากเป็นหน่วยงานที่อยู่ในพื้นที่เป้าหมาย มีความใกล้ชิดชิดสนิทสนมกับเกษตรกร ซึ่งจะทำให้รับทราบปัญหาและความต้องการได้อย่างดี อีกทั้งมีหน่วยงานราชการและเอกชนอยู่ร่วมกันหลายหน่วยงาน ที่สำคัญคือมีสถานที่อยู่ใกล้เคียงกัน การติดต่อสื่อสารและการเดินทางมีความสะดวก รวดเร็ว และสามารถสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันได้ ดังนั้น สำนักงานเกษตรอำเภอควรใช้ระบบการบริหารจัดการแบบเครือข่าย ซึ่งจะช่วยให้สามารถแลกเปลี่ยนข้อมูลได้ง่าย สามารถใช้ทรัพยากรร่วมกัน (สามารถลดค่าใช้จ่ายของหน่วยงาน) สามารถลดขั้นตอนการปฏิบัติงาน และให้บริการแก่กลุ่มเป้าหมายอย่างทั่วถึง ทั้งนี้จะเอื้อประโยชน์ต่อการบริหารงานส่งเสริมการปลูกผักสวนครัวเชิงพาณิชย์ ตามแนวทางเกษตรอินทรีย์ได้เป็นอย่างดี

(5) ด้านการประเมินผลงานงานส่งเสริมการปลูกผักสวนครัวเชิงพาณิชย์ ตามแนวทางเกษตรอินทรีย์ สำนักงานเกษตรอำเภอควรให้ความสนใจ และมีการประเมินผลอย่างสม่ำเสมอ ทั้งนี้จักได้นำผลการประเมินไปใช้ประโยชน์ในแง่ของการประชาสัมพันธ์ เพื่อก่อให้เกิดการปรับเปลี่ยนวิถีการทำเกษตรของเกษตรกร จากเกษตรเคมีมาเป็นเกษตรอินทรีย์ อีกทั้งเป็นการกระตุ้นให้เจ้าหน้าที่เกิดการตื่นตัวและสามารถสร้างผลงานวิชาการได้

2.2 ข้อเสนอแนะทั่วไป

จากการสัมภาษณ์เชิงลึกเพิ่มเติม ผู้วิจัยขอนำเสนอโดยสรุปเป็นข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อการบริหารงานส่งเสริมการเพิ่มพื้นที่การปลูกผักสวนครัวเชิงพาณิชย์ตามแนวทางเกษตรอินทรีย์ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ คือ สำนักงานเกษตรอำเภอควรมีการประชาสัมพันธ์ให้เกษตรกรในฐานะผู้ผลิต และประชาชนในฐานะผู้บริโภค ได้รับทราบข่าวสารเกี่ยวกับการดำเนินโครงการเกษตรอินทรีย์ ประโยชน์ของการทำเกษตรแบบอินทรีย์ และพิษภัยของการทำเกษตรแบบเคมี ทั้งนี้สำนักงานเกษตรอำเภอควรมีการเตรียมความพร้อมด้านข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับการทำเกษตรแบบอินทรีย์ และแบบเคมี การส่งเสริมให้มีการประชุมร่วมกับหน่วยงานทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กรเกษตรกร และประชาชน เกี่ยวกับการพัฒนาทางการเกษตรในท้องถิ่น

โดยเฉพาะการส่งเสริมให้มีการทำเกษตรอินทรีย์ ส่งเสริมให้มีอาสาสมัครเข้าร่วมโครงการปลูกผักสวนครัวเชิงพาณิชย์ ตามแนวทางเกษตรอินทรีย์ โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง(หน่วยงานเครือข่าย) ส่งเสริมสนับสนุนปัจจัยการผลิตร่วมกัน ไม่ว่าจะเป็นด้านสถานที่ผลิต พันธุ์พืช ปุ๋ยที่เกษตรกรสามารถผลิตได้เอง ฯลฯ ตลาดจำหน่ายผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์โดยเริ่มต้นจากตลาดท้องถิ่น ชุมชน ทั้งนี้สำนักงานเกษตรอำเภอต้องแสดงการรับรองผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์ เพื่อให้ผู้บริโภคเกิดความมั่นใจ มีส่วนร่วมในการจัดเวทีประชาคมร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบล หรือหน่วยงานต่างๆ ในท้องถิ่น เพื่อเป็นการ เผยแพร่ข่าวสารการดำเนินงานด้านการส่งเสริมการเกษตร โดยเฉพาะการส่งเสริมการเพิ่มพื้นที่การปลูกผักสวนครัวเชิงพาณิชย์ ตามแนวทางเกษตรอินทรีย์ นอกจากนี้ควรจัดทำสรุปผลการดำเนินงานเกี่ยวกับการส่งเสริมการปลูกผักสวนครัวเชิงพาณิชย์ ตามแนวทางเกษตรอินทรีย์ โดยการเผยแพร่ทางอินเทอร์เน็ต เสียงตามสายในหมู่บ้าน วิทยุชุมชน จดหมายข่าว ป้ายประชาสัมพันธ์ ตลอดจนการสื่อสารแบบวาจา

2.3 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

จากการอภิปรายผลในข้อ 2 และข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในข้อ 3.1 และ 3.2 พบว่า ในภาพรวมของการบริหารงานส่งเสริมการปลูกผักสวนครัวเชิงพาณิชย์ตามแนวทางเกษตรอินทรีย์ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ไม่ว่าจะเป็นประเด็น ปัญหาการวางแผนงานส่งเสริมการปลูกผักสวนครัวเชิงพาณิชย์ ตามแนวทางเกษตรอินทรีย์ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ปัญหาการดำเนินงานส่งเสริมการปลูกผักสวนครัวเชิงพาณิชย์ ตามแนวทางเกษตรอินทรีย์ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และปัญหาการประเมินผลงานส่งเสริมการปลูกผักสวนครัวเชิงพาณิชย์ ตามแนวทางเกษตรอินทรีย์ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีปัญหาอยู่ในระดับน้อย แสดงให้เห็นว่าสำนักงานเกษตรอำเภอมีการบริหารจัดการคืออยู่แล้ว ส่วนความเป็นไปได้ของแนวทางพัฒนาการบริหารงานส่งเสริมการปลูกผักสวนครัวเชิงพาณิชย์ ตามแนวทางเกษตรอินทรีย์ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า มีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก แสดงว่า สำนักงานเกษตรอำเภอมีโอกาสในการส่งเสริมการปลูกผักสวนครัวเชิงพาณิชย์ ตามแนวทางเกษตรอินทรีย์และสามารถเพิ่มพื้นที่การเพาะปลูกผักสวนครัวเชิงพาณิชย์ ตามแนวทางเกษตรอินทรีย์ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือให้มากกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

สำหรับในการศึกษาครั้งต่อไปเพื่อขยายผลจากการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยขอเสนอในสามประเด็น ดังนี้

(1) ควรทำการศึกษาวิจัยเพื่อศึกษาแนวทางการบริหารงบประมาณอย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจาก ข้อจำกัดของงบประมาณ

(2) ควรทำการศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการแบบเครือข่าย เนื่องจากการพัฒนาท้องถิ่นไม่จำเป็นที่จะพัฒนาทางการเกษตร หรือชุมชน พบว่า หากหน่วยงาน

มีการทำงานอย่างบูรณาการ จะทำให้ประสบผลสำเร็จในการดำเนินงาน อันจะนำมาสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน

(3) ควรทำการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพในกลุ่มเกษตรกร ที่ประสบผลสำเร็จจากการทำเกษตรแบบอินทรีย์ และกลุ่มเกษตรกรที่ยังไม่ประสบผลสำเร็จ เพื่อเปรียบเทียบสภาวะการณ์ต่างๆ ที่เอื้อ หรือที่เป็นอุปสรรคต่อการทำเกษตรอินทรีย์